

คู่มือดำเนินงาน

พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
เด็ก อายุ 3-11 ปี
สำหรับครู

EQ

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหนังสือ : คู่มือดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-11 ปี สำหรับครู
เนื้อหา : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
จัดพิมพ์โดย : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
ถนนติวานนท์ นนทบุรี 11000
โทร. 0-2951-1387-88 โทรสาร 0-2951-1384, 0-2951-1386
ISBN : 974-465-843-6
พิมพ์ครั้งที่ 1 : ธันวาคม 2547
จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม
พิมพ์ที่ : บริษัท ปียอนด์ พับลิชชิง จำกัด
ลิขสิทธิ์ของกรมสุขภาพจิต

คำนำ

ภาพปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน เป็นที่มาของความจำเป็นเร่งด่วนที่จะมีการขยายงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก โดยเฉพาะเด็กวัย 3-11 ปี ซึ่งเป็นเวลาทองของการวางรากฐานความฉลาดทางอารมณ์

การเริ่มต้นดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-11 ปี นั้น จุดเริ่มต้นที่ดีคือสถานศึกษา ครู ซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กกรองจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง และมีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาเด็ก นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจ สร้างความร่วมมือ กับผู้ปกครอง และชุมชน ให้การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กเกิดผลในทางปฏิบัติจริงมากกว่าจะเป็นเพียงแนวคิดทางทฤษฎีเท่านั้น

กรมสุขภาพจิต จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-11 ปี สำหรับครู ฉบับนี้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กสำหรับครูในสถานศึกษาระดับอนุบาลและประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการขยายผลการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็ก อายุ 3-11 ปีอย่างแพร่หลาย

หนังสือคู่มือแนวทางการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-11 ปี เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ จากความร่วมมือของผู้บริหารและครูโรงเรียนนำร่องดีเด่น 14 แห่ง จากโครงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กไทยอายุ 3-5 ปี ซึ่งได้ดำเนินการในปีงบประมาณ 2547 กรมสุขภาพจิตจึงขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นคณะทำงานในการจัดทำคู่มือ

กรมสุขภาพจิตหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้นำไปใช้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายคือ เด็กที่จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

นายแพทย์หม่อมหลวงสมชาย จักรพันธุ์
อธิบดีกรมสุขภาพจิต

คำแนะนำการใช้คู่มือ

คู่มือการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับครูเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กอายุ 3 - 11 ปี โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเก่ง ดี และมีสุข ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการแสวงความร่วมมือและเครือข่ายจากผู้บริหาร ครู พ่อแม่ และชุมชน

ครูสามารถศึกษาแนวคิดและความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็น

การดำเนินงานตามขั้นตอน ซึ่งเริ่มจากการเตรียมการไปจนถึงการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และการประเมินผลเพื่อพัฒนานั้น จำเป็นต้องศึกษาความรู้จากคู่มือความฉลาดทางอารมณ์ ร่วมกับคู่มือกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์รวมทั้งอาจศึกษาตัวอย่างการจัดกิจกรรมจาก วีดิทัศน์ เรื่องการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

การสื่อสารและให้ความรู้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จัดว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในเด็ก โดยผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และช่วยให้การดำเนินกิจกรรมที่โรงเรียนนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น

การดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นั้นสามารถทำได้ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น การบูรณาการไปในสาระวิชาต่าง ๆ การจัดเป็นกิจกรรมโฮมรูม การจัดเป็นโครงการกิจกรรมพิเศษ ทั้งนี้ข้อมูลความรู้และตัวอย่างการจัดกิจกรรมสามารถศึกษาได้จากคู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และภาคผนวกของคู่มือเล่มนี้

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก	1
บทที่ 2 การประเมินความฉลาดทางอารมณ์	9
บทที่ 3 การบูรณาการ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กในกิจกรรม	13
การเรียนรู้การสอน	
บทที่ 4 การบูรณาการการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กใน.....	29
รูปแบบการดำเนินกิจกรรมโครงการ	
บทที่ 5 การจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน.....	33
บทที่ 6 แนวทางการสร้างกิจกรรม/นวัตกรรม	41
บทที่ 7 เทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก ด้วย	45
เพลง นิทาน และคำคล้องจอง	
บทที่ 8 การบริหารงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน	57
บทที่ 9 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานเสริมสร้าง	65
ความฉลาดทางอารมณ์ ของผู้ปฏิบัติ	
ภาคผนวก	
หน่วยสนับสนุนงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต	69
รายการเทคโนโลยีการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต	71
คณะทำงาน	74

บทที่ 1

แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก

ภาพแรกที่คุณครูอยากเห็นในชีวิตของการเป็นครู คือภาพเด็กที่แสดงออกอารมณ์ทางใบหน้า และท่าทางพฤติกรรมลักษณะใด หลายคนมีคำตอบให้กับตนเองแล้ว แต่ความเป็นจริงของภาพเหล่านั้น มักจะมีเด็กอยู่ส่วนหนึ่งที่ไม่เป็นไปตามที่หวัง และเป็นสิ่งที่คุณครูเองก็อยากช่วยเหลือให้เด็กเหล่านั้นมีความสุข ได้แสดงอารมณ์ออกมาอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งจะเรียนรู้ด้วยศักยภาพทางเขาวนปัญญาอย่างเต็มที่ ซึ่งคุณครูสามารถป้องกันและช่วยเหลือให้เกิดภาพในฝันนั้นได้ ด้วยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หรือกิจกรรมเสริมต่างๆ

เป็นที่ยอมรับในสังคมที่ว่าเด็กที่เรียนได้ดี เรียนรู้ได้เร็ว มีความสุข เป็นคนมองโลกในแง่ดี ปรับตัวได้กับสถานการณ์ต่างๆ และไม่ค่อยมีปัญหาพฤติกรรมหรือปัญหาทางอารมณ์ ถือได้ว่าเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กเหล่านั้นมีคุณลักษณะพิเศษเกิดขึ้นอีกด้วย คือเป็นคนมีความรับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และให้การช่วยเหลือผู้อื่น มีทักษะในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งได้ดี ควบคุมตนเองได้ มีความรู้สึกที่ดี ผูกพันต่อครอบครัวและโรงเรียน มีความมุ่งมั่นพยายาม สามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้

ด้วยการปฏิรูประบบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ให้โอกาสในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยโรงเรียนสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนหรือแม้แต่หลักสูตรได้เอง ขอให้มีความพึงประสงค์ที่มุ่งการพัฒนาดังกล่าวได้ด้วย

เด็กก่อนวัยเรียนเป็นช่วงของการเริ่มต้นในการเรียนรู้ทางสังคม พ่อแม่จึงควรปลูกฝังความฉลาดทางอารมณ์ให้เกิดขึ้นในเด็ก ส่วนเด็กวัยเรียนเป็นช่วงของการเริ่มต้นในการปฏิบัติจริงที่อยู่ร่วมกันในสังคม ครูและเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กมากขึ้น ดังนั้นครูและพ่อแม่ต่างก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ หากสามารถร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี เด็กก็จะลดหรือไม่มีปัญหาทางอารมณ์ลงได้ จะทำให้เด็กมีศักยภาพทางเขาวนปัญญาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เด็กมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นำไปสู่ความสำเร็จด้านการศึกษา และการเจริญวัยเป็นวัยรุ่นที่มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สร้างสรรค์/พัฒนาสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้สังคม มีความใฝ่รู้เรียนรู้ต่อเนื่องได้ไม่สิ้นสุด

สิ่งที่ครูและพ่อแม่จะร่วมกันพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กได้ อันดับแรกคือควรศึกษาหาความรู้เรื่องความฉลาดทางอารมณ์ให้เข้าใจชัดเจนเพื่อพัฒนาตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย ถัดมาก็ควรทราบจุดดีและจุดอ่อนในความสามารถทางอารมณ์ของเด็ก ด้วยการใช้แบบประเมินความสามารถทางอารมณ์ของเด็กที่กรมสุขภาพจิตพัฒนาขึ้น เมื่อทราบแล้วครูและพ่อแม่ก็สามารถวางแผนร่วมกันพัฒนา/ปรับ/แก้ไขจุดด้อยและส่งเสริมจุดดีของเด็กด้วยกิจกรรมที่กรมสุขภาพจิตพัฒนาขึ้นมาเพื่อจัดกิจกรรมและใช้เป็นตัวอย่างของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยที่ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ สร้างนวัตกรรมใหม่ของตนเอง ร่วมกับพ่อแม่ของเด็กได้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งที่ดีที่สุดของการมีส่วนร่วมกันระหว่างครูและพ่อแม่ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก

ความหมาย : ความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์เด็ก หมายถึง ความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ ควบคุมอารมณ์ และปรับจิตใจอารมณ์ของตนเองได้สอดคล้องกับวัย มีสัมพันธภาพที่ราบรื่นและมีความประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมและมีความสุข ความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม

ความฉลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาให้ได้ดีตลอดชีวิตจากการเรียนรู้และการกล่อมเกลาทางสังคมที่ให้คุณค่าและมีคุณภาพ ดังนั้นผู้ใหญ่ (หมายถึงพ่อแม่ผู้เป็นครูช่วงแรกของเขา และพ่อแม่อีกช่วงหนึ่งก็คือครูโดยวิชาชีพ) ควรให้การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็ก โดยการเป็นแบบอย่างที่ดี การให้การอบรมสั่งสอน มีวิธีการเลี้ยงดูเอาใจใส่ที่ถูกต้อง และเป็นที่ปรึกษาที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็น คอยชี้แนะแนวทางตามความเหมาะสม รวมทั้งการสร้างและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็กโดยเฉพาะ

ตาราง องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์เด็กและวัยรุ่นในแต่ละด้าน

อายุ 3 - 5 ปี

อายุ 6 - 11 ปี

อายุ 12 - 17 ปี

ด้านดี เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น

1. รู้จักอารมณ์

2. มีน้ำใจ

3. รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด

1. ควบคุมอารมณ์

2. ใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น

3. ยอมรับผิด

1. ควบคุมอารมณ์และความ

ต้องการของตนเอง

2. เห็นใจผู้อื่น

3. รับผิดชอบ

ด้านเก่ง เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะพัฒนาดตนเองไปสู่ความสำเร็จ

1. กระตือรือร้น / สนใจใฝ่รู้

2. ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

3. กล้าพูดกับบอก

1. มุ่งมั่นพยายาม

2. ปรับตัวต่อปัญหา

3. กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

1. รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

2. ตัดสินใจและแก้ปัญหา

3. มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ด้านสุข เป็นความพร้อมทางอารมณ์ของบุคคลที่ทำให้เกิดความสุข

1. มีความพอใจ

2. อบอุนใจ

3. สนุกสนานร่าเริง

1. พอใจในตนเอง

2. รู้จักปรับใจ

3. รื่นเริงเบิกบาน

1. ภูมิใจในตนเอง

2. พึงพอใจในชีวิต

3. มีความสุขสงบ

แนวคิดในการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก

1. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก พ่อแม่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก เพราะหากพ่อแม่ขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเลี้ยงดูลูกที่เหมาะสม จะส่งผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของลูก ดังนั้นจึงควรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาตนเองและให้ความร่วมมือในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทั้งที่บ้าน และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่จัดขึ้น รวมถึงให้ความใกล้ชิด มีเวลาเพียงพอที่จะอบรม ชี้แนะ ฝึกหัดให้กับลูก และควรศึกษาวิธีการเลี้ยงดูลูกแต่ละวัยที่มีความแตกต่างกัน
2. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีนั้น ก็เริ่มต้นที่ครูเช่นกัน เด็กเข้าโรงเรียนเพื่อศึกษาเล่าเรียน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม เด็กจะเรียนรู้และซึมซับจากแบบอย่างในการปฏิบัติของครูและคุณครู ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตนเองของครู จึงส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กในชั้นเรียนและโรงเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กด้วย นอกจากนี้ครูยังมีส่วนช่วยเหลือให้เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้อยในบางด้านให้มีการพัฒนาปรับปรุงไปในแนวทางที่ดีขึ้นได้ และส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีร่วมกับพ่อแม่ให้อยู่ยั่งยืนได้ด้วย ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ครูสร้างหรือประยุกต์ขึ้น ทั้งในและนอกแผนการสอนที่มีอยู่
3. การพัฒนาเด็กแบบบูรณาการ เป็นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม คือ การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน โดยสอดแทรกการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมตามกลุ่มสาระหรือแผนการสอน หรือโครงการต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งสิ่งที่จะใส่เข้าไปเป็นแนวทางการสร้างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย รู้จักความเป็นระเบียบวินัย รู้จักเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน และเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งรูปแบบ นิทานพื้นบ้าน ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น เป็นต้น
4. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอย่างต่อเนื่อง ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย ด้วยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ที่มีส่วนพัฒนาเรื่องนี้ เช่น พัฒนาการ สุขภาพจิต จิตวิทยา ฯลฯ เป็นเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างหรือจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ที่จะพัฒนาให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องจากวัยหนึ่งสู่อีกวัยหนึ่ง หรือช่วงอายุหนึ่งสู่ช่วงอายุถัดไป ตลอดจนความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พ่อแม่ ครู บุคลากรสาธารณสุข เป็นต้น
5. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ควรดำเนินควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียน และดำเนินการติดตามการจัดกิจกรรมเป็นระยะ รวมทั้งมีการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก

1. เพื่อให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-11 ปี ที่บูรณาการในการเรียนการสอน
2. เพื่อให้เด็ก อายุ 3-11 ปี ได้รับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ทั้งจากที่บ้านและที่โรงเรียน

เป้าหมาย

ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
- สถานศึกษามีนโยบายและแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างต่อเนื่อง - สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก - ผู้ปกครอง ได้รับความรู้ความเข้าใจ ในวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กและมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็กในแนวทางเดียวกัน	- ผู้บริหารเห็นความสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็ก เร่งรัดให้เกิดการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กแบบบูรณาการในการเรียนการสอน - บุคลากรในสถานศึกษา มีความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก - พ่อแม่ / ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้การเลี้ยงดูบุตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็ก	- เด็กวัย 3 - 11 ปี มีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น พัฒนาตนเองไป สู่ความสำเร็จ และมีความสุข - ลดปัญหาพฤติกรรมในเด็ก

บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ

ผู้บริหาร

1. กำหนดนโยบาย / แผนงาน
2. สร้างทีมงานในโรงเรียน
3. สร้างเครือข่ายที่ชัดเจน
4. เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรและกำหนดแนวทางปฏิบัติ
5. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลในระดับโรงเรียนเชื่อมต่อด้านเขตพื้นที่และระบบสาธารณสุข
7. สนับสนุนสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการดำเนินงาน
8. สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรอื่น ๆ โดยดึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน
9. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
10. ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

คุณครู และผู้ดูแล

1. ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์เด็ก
2. พัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี
3. วางแผน/จัดทำ/เสนอโครงการต่อผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา
4. จัดสื่อ/สภาพแวดล้อมของห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก
5. จัดประชุมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตามกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน
6. จัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามโครงการ
7. ประชาสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรสาธารณสุข และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
8. รวบรวมข้อมูล จัดระบบสารสนเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรม
9. ขยายเครือข่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก

พ่อแม่ ผู้ปกครอง

1. ให้ความร่วมมือในการศึกษาองค์ความรู้เรื่องความฉลาดทางอารมณ์
2. ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน
3. ให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของโรงเรียนอย่างสอดคล้องกัน
4. สนับสนุนด้านทรัพยากร
5. ให้ความร่วมมือในการประเมินผลและติดตามผล

บุคลากรสาธารณสุข

1. มีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ได้มาตรฐาน
3. สนับสนุนในเรื่องสื่อ อุปกรณ์ และองค์ความรู้
4. ให้ความสำคัญในเรื่องการนิเทศ ติดตามผล และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก ในสถานศึกษา

การจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-11 ปี นั้น โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมที่บูรณาการในการเรียนการสอน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินอีคิวเด็ก

ครู และผู้ปกครอง ให้การประเมินอีคิวเด็กร่วมกัน ด้วยการสังเกต และการประเมินด้วยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งการประเมินนี้ควรทำหลังจากครูมีโอกาสรู้จักเด็กแล้วประมาณ 6 เดือน และให้ระมัดระวังว่าการประเมินเด็ก เป็นไปเพื่อการพัฒนาเด็ก ไม่ใช่เพื่อการตัดสินว่าเด็กดีหรือไม่ดี ผลการประเมินจะทำให้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยของเด็กแต่ละคน และสามารถจำแนกอีคิวเด็กโดยภาพรวม เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ควรส่งเสริมรักษาไว้ กลุ่มที่ควรพัฒนา และกลุ่มที่จำเป็นต้องพัฒนา

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอีคิวเด็ก จำแนกกิจกรรมสำหรับเด็ก แต่ละกลุ่ม ที่ได้ประเมินอีคิวแล้ว ดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมสำหรับเด็กทุกคน และกลุ่มที่ควรส่งเสริมรักษาไว้ ให้จัดกิจกรรมใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1) รูปแบบที่บูรณาการการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ ซึ่งครูจะต้องมีการจัดทำแผนการเรียนการสอน ดังนี้

v เด็กอนุบาลบูรณาการในการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม

v เด็กประถมศึกษา บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ โดยเน้นการจัด

กิจกรรมให้เกิดผลลัพธ์ตามองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์เด็กทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข

2) รูปแบบที่บูรณาการในการทำกิจกรรมประจำวัน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การฝึกระเบียบวินัย ให้เด็กรู้จักการเข้าคิว การเคารพผู้ใหญ่ การตรงต่อเวลา มารยาทในการพูด/การฟัง/การเล่น ฝึกหัดให้เด็กสวดมนต์ เป็นต้น

3) รูปแบบกิจกรรมโครงการพิเศษต่างๆ กิจกรรมกีฬาสี กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น

2.2 กิจกรรมพัฒนาอีคิวสำหรับเด็กกลุ่มที่ควรพัฒนา และกลุ่มที่จำเป็นต้องพัฒนา ให้บูรณาการในกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

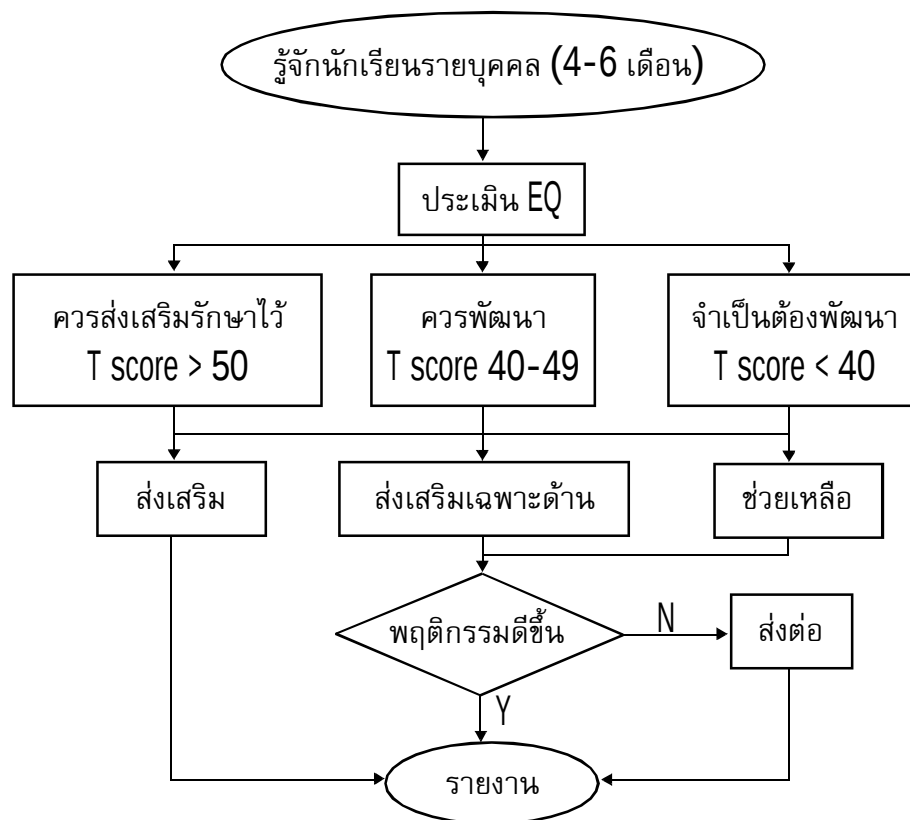
1) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการวางแผนและคัดเลือกการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจง สำหรับเด็กกลุ่มที่ควรพัฒนาและจำเป็นต้องพัฒนา

2) การจัดกิจกรรม Home room สำหรับนักเรียน และ Classroom Meeting สำหรับผู้ปกครอง กิจกรรม Home room เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งสามารถเลือกประเด็นการพัฒนาอีคิวเป็นประเด็นในการเรียนรู้เช่นเดียวกับ Classroom Meeting ซึ่งจัดให้ผู้ปกครองได้พบครูประจำชั้นในแต่ละห้อง และมีการพูดคุย ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการพัฒนาอีคิวเด็ก การประชุมแก้ไขปัญหาเด็กร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง

3) การติดตามเยี่ยมบ้าน และให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเป็นรายกรณี สำหรับเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอีคิวเป็นพิเศษ

3. การประเมินผล ครูมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก โดยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ทั้งพฤติกรรมที่บ้านและที่โรงเรียน และประเมินผลด้วยการใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ อีกครั้ง เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา

โดยขั้นตอนทั้งหมดนี้ จะมีกระบวนการดำเนินกิจกรรมตามแผนภาพต่อไปนี้

บทที่ 2

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์

การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาประกอบการประเมินความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน ตามคุณลักษณะของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ครูจำเป็นต้องรู้จักหรือคุ้นเคยกับนักเรียนเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน

การที่จะได้ข้อมูลของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เครื่องมือรู้จักนักเรียนมีหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

\ ระเบียบสะสม	\ สังคมมิติ
\ เยี่ยมบ้าน	\ บทบาทสมมติ
\ สัมภาษณ์	\ ภาพวาด
\ สังเกต	\ เรียงความ
\ อัดชีวประวัติ	\ แบบสำรวจ
\ บันทึกประจำวัน	\ แบบทดสอบ
\ ระเบียบพฤติกรรม	\ แฟ้มสะสมงาน
\ บันทึกสุขภาพ	

หมายเหตุ : เลือกใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน จะช่วยให้ครูทราบถึงจุดดีจุดเด่นของลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ที่ควรส่งเสริมและจุดอ่อนที่ควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป รวมทั้งสามารถใช้ในการติดตามเพื่อพัฒนาการทางอารมณ์ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดเมื่ออายุเพิ่มขึ้น

การประเมิน มีข้อพึงระวัง คือ

1. ครู/ผู้ตอบแบบประเมินจะต้องรู้จักหรือคุ้นเคยกับเด็กเป็นอย่างดีไม่น้อยกว่า 6 เดือน เพื่อจะได้มีโอกาสให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กได้อย่างละเอียดและถูกต้อง
2. ครู/ผู้ตอบแบบประเมิน ต้องตอบตามที่เด็กเป็นอยู่จริง
3. ไม่ควรนำผลการประเมินไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น ว่ากล่าวตำหนิเด็ก หรือใช้เป็นข้อตัดสินในการคัดเลือกเด็กในโอกาสต่างๆ

เครื่องมือที่ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์

1. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-5 และ 6-11 สำหรับครู
2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 6-11 ปี สำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครอง

วิธีการประเมินและให้คะแนน

ศึกษารายละเอียดได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี สำหรับครูและพ่อแม่/ผู้ปกครอง

เกณฑ์การประเมิน

ฉบับครู เกณฑ์คะแนนที่ คือ เกณฑ์ที่ทำให้ทราบว่าเด็กมีระดับพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับใด มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 คงส่งเสริมและรักษาคุณลักษณะไว้ คือ คะแนนที่ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป
- กลุ่มที่ 2 ควรได้รับการพัฒนา คือ คะแนนที่ 40-49
- กลุ่มที่ 3 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา คือ คะแนนที่ต่ำกว่า 40

ฉบับพ่อแม่/ผู้ปกครอง การนำคะแนนแต่ละด้านมาใส่ในกราฟความฉลาดทางอารมณ์ จะทำให้ทราบโดยสังเขปว่า เด็กมีระดับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับใด มีความจำเป็นต้องพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 ควรส่งเสริมและรักษาคุณลักษณะไว้ คือ คะแนนอยู่ในแถบ
- กลุ่มที่ 2 ควรได้รับการพัฒนา คือ คะแนนอยู่ในแถบ
- กลุ่มที่ 3 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา คือ คะแนนอยู่ในแถบ

ข้อควรคำนึง

ในกรณีที่มีการประเมินความฉลาดทางอารมณ์โดยครูและพ่อแม่/ผู้ปกครอง ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน อาจมีความเป็นไปได้ที่ผลการประเมินโดยครู และพ่อแม่/ผู้ปกครอง ไม่ตรงกัน หรือไม่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน เนื่องจากเด็กบางคนมีพฤติกรรมที่อยู่นบ้านแตกต่างจากอยู่ที่โรงเรียน ครูควรแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวเด็กมากขึ้น และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลเด็กที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาอีคิวเด็กประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น

การจัดกลุ่มเด็ก เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอีคิว

ในการจัดกลุ่มเด็กเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาอีคิวในโรงเรียน ครูควรจัดกลุ่มตามผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์โดยครู

บทที่ 3

การบูรณาการ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กในกิจกรรมการเรียนการสอน

การบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็ก อายุ 3-5 ปี (ชั้นอนุบาล)

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-5 ปี สามารถบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน 2 รูปแบบ ได้แก่

1. บูรณาการในการทำกิจวัตรประจำวัน ด้วยการที่ครูฝึกหัดในการทำกิจวัตรประจำวัน ตามหลักการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามวัย ได้แก่

- v การฝึกหัดให้รู้จักมารยาททางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น
 - การไหว้ กล่าวทักทายสวัสดี ขอโทษ ขอขอบคุณ
 - มารยาทในขณะรับประทานอาหาร ไม่เล่นกันขณะรับประทานอาหาร ไม่ทานอาหารมูมมาม
 - มารยาทในห้องเรียน ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อน รู้จักหยุดนิ่งรับฟังผู้อื่น
 - ให้ขออนุญาตเมื่อจะเข้าห้องน้ำ หรือ ออกจากห้องเรียน
- v ฝึกหัดการมีระเบียบวินัย เช่น
 - การเข้าแถว
 - การทำกิจวัตรต่างๆ เป็นเวลา และตรงต่อเวลา
 - ฝึกการเก็บของเล่นและของใช้เข้าที่ให้เรียบร้อย
- v ฝึกหัดการรับผิดชอบ เช่น
 - ให้เด็กรู้จักนำถาดอาหารไปเก็บเอง
 - ฝึกหัดให้เด็กช่วยเหลือตัวเองตามวัย ได้ เช่น แปรงฟันเอง ตักอาหารทานเอง ทำความสะอาดร่างกายเองได้
- v ฝึกหัดการกล้าพูดกล้าบอก เช่น
 - รู้จักเก็บรักษาข้าวของของตนเอง
 - ไม่หยิบของผู้อื่น โดยไม่ขออนุญาต และรู้จักคืนให้เจ้าของ
- v ฝึกหัดการกล้าพูดกล้าบอก เช่น
 - ให้อภัยเมื่อต้องการพูด

v ฝึกหัดการควบคุมอารมณ์

- ฝึกการสวดมนต์ ทำสมาธิในช่วงสั้นๆ 1-5 นาที

2. บูรณาการในกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมได้แก่

2.1 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตามจังหวะ ตามเสียงดนตรี บทเพลง โดยจัดให้เด็กเคลื่อนไหวทุกเช้าในรูปแบบต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวอย่างอิสระ การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวแบบเป็นผู้นำผู้ตาม การเคลื่อนไหวเลียนแบบ ฯลฯ วัตถุประสงค์

1) ได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ และอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กัน

2) ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติ ความสนใจ ทำให้เด็กสนุกสนาน มีความซาบซึ้ง มีสุนทรียภาพ ได้ผ่อนคลายความตึงเครียด

3) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4) พัฒนาการด้านสังคม การปรับตัว และความร่วมมือในกลุ่ม

2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์

เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะต่างๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ฉีก ตัด ปะกระดาษ และงานประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ วัตถุประสงค์

1) พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

2) การรับรู้เกี่ยวกับความงาม รู้จักชื่นชมความงาม

3) ให้เด็กได้แสดงออกตามความรู้สึก และความสามารถของตน

4) พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ

5) พัฒนาทักษะทางภาษา ด้วยการบอกและอธิบายผลงานของตนเองได้

6) พัฒนาการทางสังคม รู้จักการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความรับผิดชอบ

2.3 กิจกรรมเสรี (เล่นตามมุม)

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เลือกเล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระในมุมการเล่นตามความสนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคน โดยครูเป็นผู้จัดมุมประสบการณ์เหล่านี้ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า มุมครัว ฯลฯ วัตถุประสงค์

1) พัฒนาทักษะทางภาษา คือ การฟัง การพูดบอกอธิบายเรื่องราว

2) พัฒนาทักษะทางสังคม คือ การปรับตัว การเล่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3) พัฒนาทักษะทางอารมณ์ คือ ฝึกการรู้จักรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน การเสียสละ และให้อภัย

4) พัฒนาการมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ คือ การเก็บของเล่นเข้าที่เดิม ไม่นำของเล่นของห้องเรียนกลับบ้าน การรู้จักดูแลรักษาของเล่นที่ใช้ร่วมกัน ฯลฯ

2.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)

เป็นกิจกรรมที่ครูและนักเรียน ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข่าวสารต่างๆ ด้วยรูปแบบต่างๆ

เช่น การสนทนา การอภิปราย ทักษะศึกษา การเล่านิทาน การร้องเพลง การสาธิต การปฏิบัติการทดลอง เป็นต้น วัตถุประสงค์

- 1) สนับสนุนให้เด็กมีความรอบรู้และสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 2) ฝึกทักษะการพูด การฟัง การกล้าแสดงออก
- 3) เรียนรู้การคิดอย่างมีเหตุผล และการสรุปความคิดรวบยอด
- 4) รู้จักมารยาทในการฟัง การพูด การสังเกต
- 5) การเรียนรู้ในการรับฟัง ให้ความสนใจ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 6) การเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม จากการที่ครูคอยบอกสอน และการคิดวิเคราะห์ผ่านเรื่องราวที่นำมาเรียนรู้ต่าง ๆ

2.5 กิจกรรมกลางแจ้ง

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ออกนอกห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งบริเวณกลางแจ้ง และในร่ม โดยโรงเรียนควมจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นสนุกสนานอย่างเสรี ตามความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคน เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย การเล่นอิสระ การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นอุปกรณ์กีฬา การละเล่นพื้นเมือง เกมการละเล่นต่างๆ วัตถุประสงค์

- 1) พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ให้สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว
- 2) พัฒนาประสาทสัมผัส ระหว่างมือกับตา
- 3) เรียนรู้การปรับตัวในการเล่นและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 4) เสริมสร้างอารมณ์สนุกสนาน ร่าเริง ตามวัย
- 5) การรู้จักผ่อนคลายความเครียด
- 6) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ

2.6 เกมการศึกษา

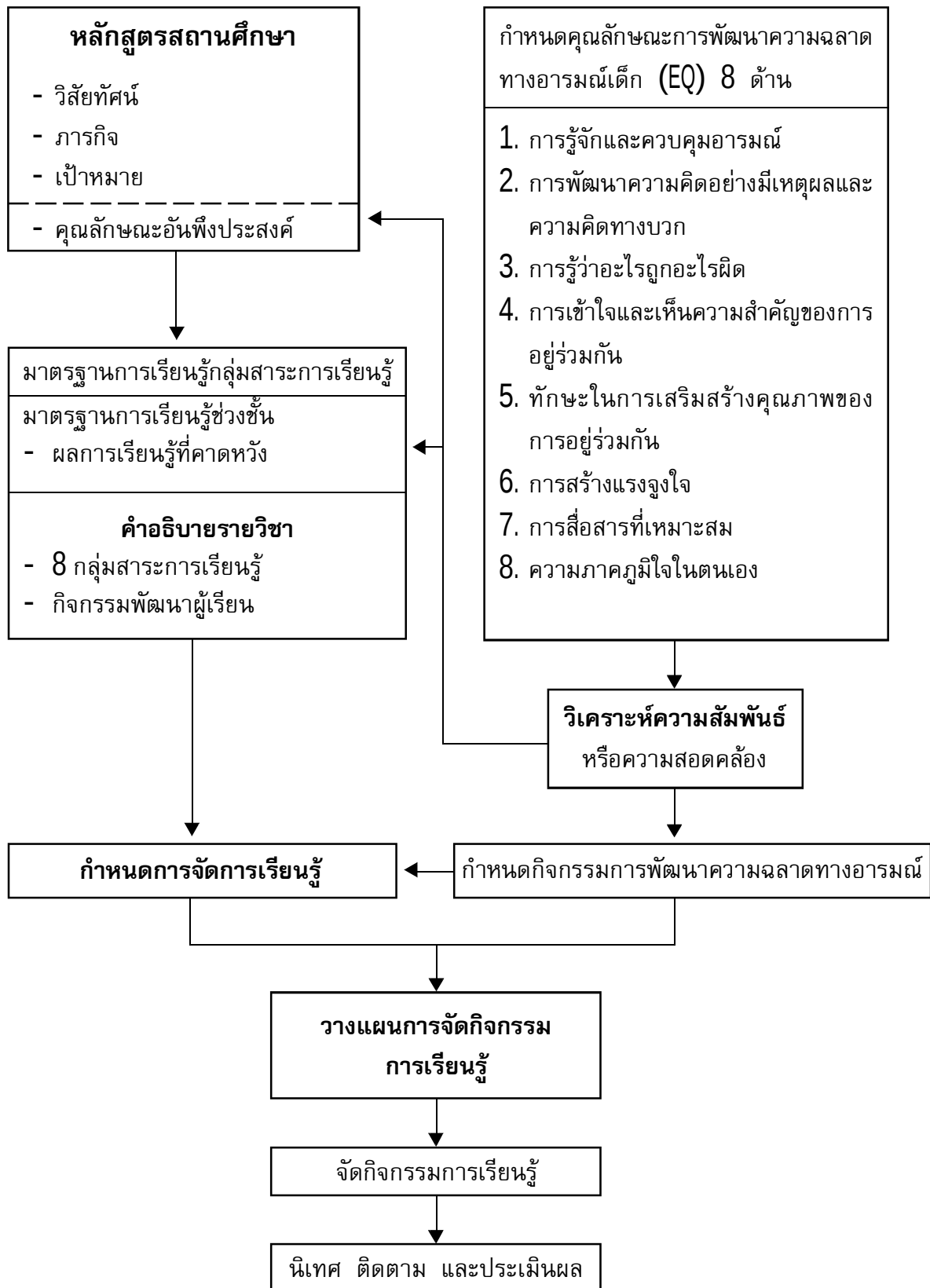
เป็นกิจกรรมการเล่นที่เป็นเกมประเภทต่างๆ เช่น เกมการจับคู่ ภาพเหมือน เกมโดมิโน เกมต่อภาพ เกมเรียงลำดับ เกมการจัดหมวดหมู่ เกมพื้นฐานการบวก ฯลฯ วัตถุประสงค์

- 1) เกิดการเรียนรู้ และมีความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียน
- 2) ฝึกการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การคิดหาเหตุผล
- 3) เรียนรู้ทักษะพื้นฐานต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย การรู้จักสัญลักษณ์ต่างๆ
- 4) ฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา
- 5) การเรียนรู้คุณธรรมต่างๆ เช่น รู้จักรอคอย มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย

การบูรณาการการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6- 11 ปี ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การบูรณาการการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 6 - 11 ปี ในการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถดำเนินการในลักษณะของการสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา และภาษาต่างประเทศ โดยมีแนวทางการผสมผสานแผนการเรียนรู้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ขั้นตอนการจัดทำแผนบูรณาการ

1. กำหนดคุณลักษณะการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ รวมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีในแต่ละกลุ่มสาระ และศึกษาเนื้อหาสาระจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา หรือจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี หรือหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดไว้แล้ว จากนั้นกำหนดคุณลักษณะด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ต้องการพัฒนา 8 ด้าน ได้แก่

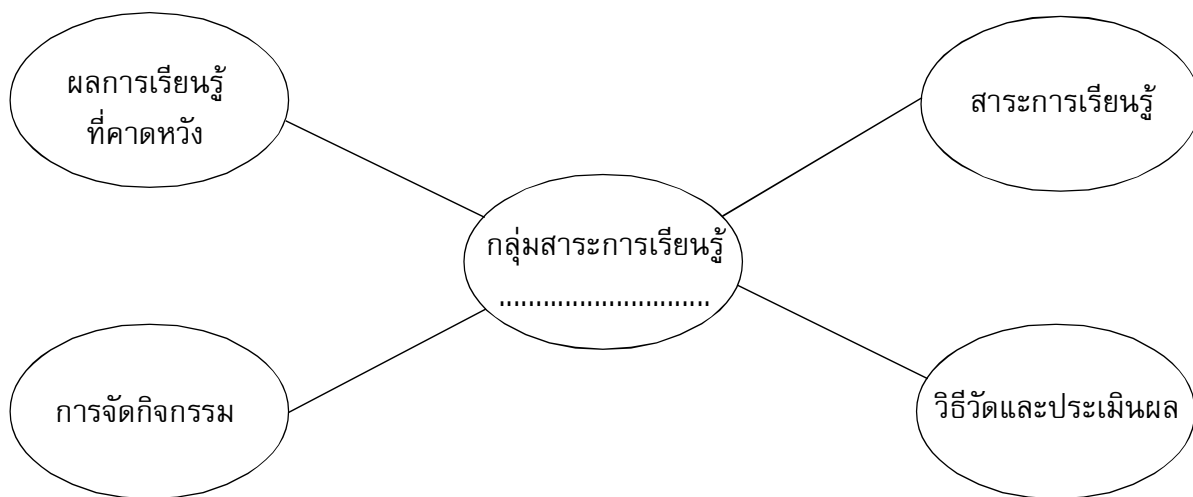
- 1.1 การรู้จักและควบคุมอารมณ์
- 1.2 การพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลและความคิดทางบวก
- 1.3 การรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด
- 1.4 การเข้าใจและเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน
- 1.5 ทักษะในการเสริมสร้างคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน
- 1.6 การสร้างแรงจูงใจ
- 1.7 การสื่อสารที่เหมาะสม
- 1.8 ความภาคภูมิใจในตนเอง

2. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาเนื้อหาความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น หรือผลการเรียนรู้คาดหวังทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้กับคุณลักษณะของเด็กด้านความฉลาดทางอารมณ์ 8 ด้าน ว่าสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดบ้าง หรือสามารถที่จะบูรณาการสอดแทรกคุณลักษณะเด็กในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ในผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดได้บ้าง หลักในการวิเคราะห์จะใช้รูปตารางหรือวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ความคิดก็ได้ เช่น

2.1 การวิเคราะห์ด้วยตาราง ตามตารางต่อไปนี้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	วิธีการจัดกิจกรรม	สื่อที่จะใช้	วิธีวัดประเมินผล

2.2 การวิเคราะห์ด้วยแผนที่ความคิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนสามารถกำหนดคุณลักษณะการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไว้ในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเพิ่มเติมกิจกรรมการพัฒนาไว้ในส่วนของการจัดกิจกรรมรวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผล

3. จัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ เมื่อวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาแล้ว ครูผู้สอนต้องนำประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นแบบตาราง หรือแบบแผนที่ความคิดมาจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งกำหนดเวลาที่ใช้สอน อาจใช้รูปแบบตาราง ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ / แผน	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ คุณลักษณะความฉลาด ทางอารมณ์	สาระการเรียนรู้	เวลาที่ใช้

4. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ หรือหน่วยการเรียนรู้ แล้ว ควรวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ว่าควรใช้กิจกรรมอย่างไร ใช้สื่ออะไร และมีวิธีการจัดและประเมินผลอย่างไร (ควรศึกษาคู่มือกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3 - 11 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2547 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรม) อาจใช้ตารางดังนี้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	วิธีการจัดกิจกรรม	สื่อที่จะใช้	วิธีวัดและประเมินผล

5. การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6 - 11 ปี จะใช้รูปแบบใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับแนวคิดของสถานศึกษาและคณะครูผู้สอน ซึ่งควรมียอดประกอบที่สำคัญดังนี้

- 1) ชื่อแผน _____ กลุ่มสาระการเรียนรู้ _____
 ชั้น _____ เวลาที่ใช้ _____
- 2) จุดประสงค์ / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3) สาระการเรียนรู้
- 4) กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้
- 5) สื่อ / แหล่งเรียนรู้
- 6) การวัดและประเมินผล
- 7) สรุปผลการเรียนรู้

องค์ประกอบดังกล่าวสามารถเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

การประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ควรประเมินก่อนสอนเพื่อให้มั่นใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กไว้ด้วยนั้น สามารถนำไปใช้ได้ อาจตั้งคณะกรรมการประเมินขึ้นก็ได้ เช่น ครูผู้สอน ฝ่ายวิชาการ และผู้บริหาร แต่ละคณะประเมินแล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ นำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อดูว่าแผนมีคุณภาพระดับใด เมื่อได้ผลการประเมินแผนแล้วผู้เขียนแผนควรนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนสอน

นอกจากนี้ขณะสอน ผู้สอนอาจตรวจสอบคุณภาพของแผนได้ โดยดูผลหลังสอนว่าสามารถพัฒนา นักเรียนได้หรือไม่ มีข้อบกพร่องอะไรบ้าง นักเรียนมีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์เป็นอย่างไร

ตัวอย่างแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง _____ ชั้น _____
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ _____ ผู้เขียน _____

1. ความครบถ้วนขององค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้
 () ครบถ้วน () ไม่ครบถ้วน
2. กรณีไม่ครบถ้วน ขาดองค์ประกอบใด (ที่สำคัญ)
 () 1. จุดประสงค์การเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 () 2. สาระการเรียนรู้
 () 3. กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้
 () 4. สื่อ / แหล่งเรียนรู้
 () 5. การจัดและประเมินผล
 () 6. สรุปผลการเรียนรู้
3. รายละเอียดในแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อพิจารณา	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1. ความสอดคล้องของเวลา กับแผนการจัดการเรียนรู้ 2. ความสอดคล้องขององค์ประกอบที่สำคัญในภาพรวมของแผน 3. ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ 3.2 สาระการเรียนรู้ (เนื้อหา) 3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ / การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) 3.4 สื่อ / แหล่งเรียนรู้ 3.5 การวัดและประเมินผล 3.6 สรุปผลการจัดการเรียนรู้ 4. การจัดกิจกรรม 4.1 มีการวิเคราะห์หลักสูตร / คำอธิบายรายวิชา 4.2 มีการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เฉพาะแผน 4.3 มีการบูรณาการการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) 4.4 มีการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น 4.5 มีกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิดค้นหาประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม			

ข้อพิจารณา	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
4.6 มีกิจกรรมให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลหรือวิเคราะห์ประสบการณ์และลงมือปฏิบัติจริง 4.7 มีกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้กับกลุ่มหรือทำงานร่วมกับกลุ่ม 4.8 มีกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิดและปฏิบัติอย่างหลากหลาย 4.9 มีกิจกรรมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 4.10 มีกิจกรรมให้นักเรียนเลือกสร้างชิ้นงานตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ 4.11 มีกิจกรรมให้นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน และชื่นชมผลงานตนเองและผู้อื่น 4.12 มีการระบุคุณลักษณะที่ต้องการส่งเสริม คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยแจกแจงเป็นพฤติกรรม 4.13 มีรายการใช้สื่อการเรียนการสอน 4.14 มีการประเมินผลนักเรียน 4.15 มีการสรุปผลการเรียนรู้ 4.16 มีการจัดเตรียมเอกสารเสริมความรู้ / เครื่องมือประเมินไว้ท้ายแผน 5. ความเหมาะสมของสื่อ 5.1 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ 5.2 ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 5.3 ใช้แล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ 6. ความเหมาะสมของการวัดและประเมินผล 6.1 ประเด็นที่วัด (ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ฯ) 6.2 วิธีการวัด			

ความเห็น/ข้อเสนอแนะ

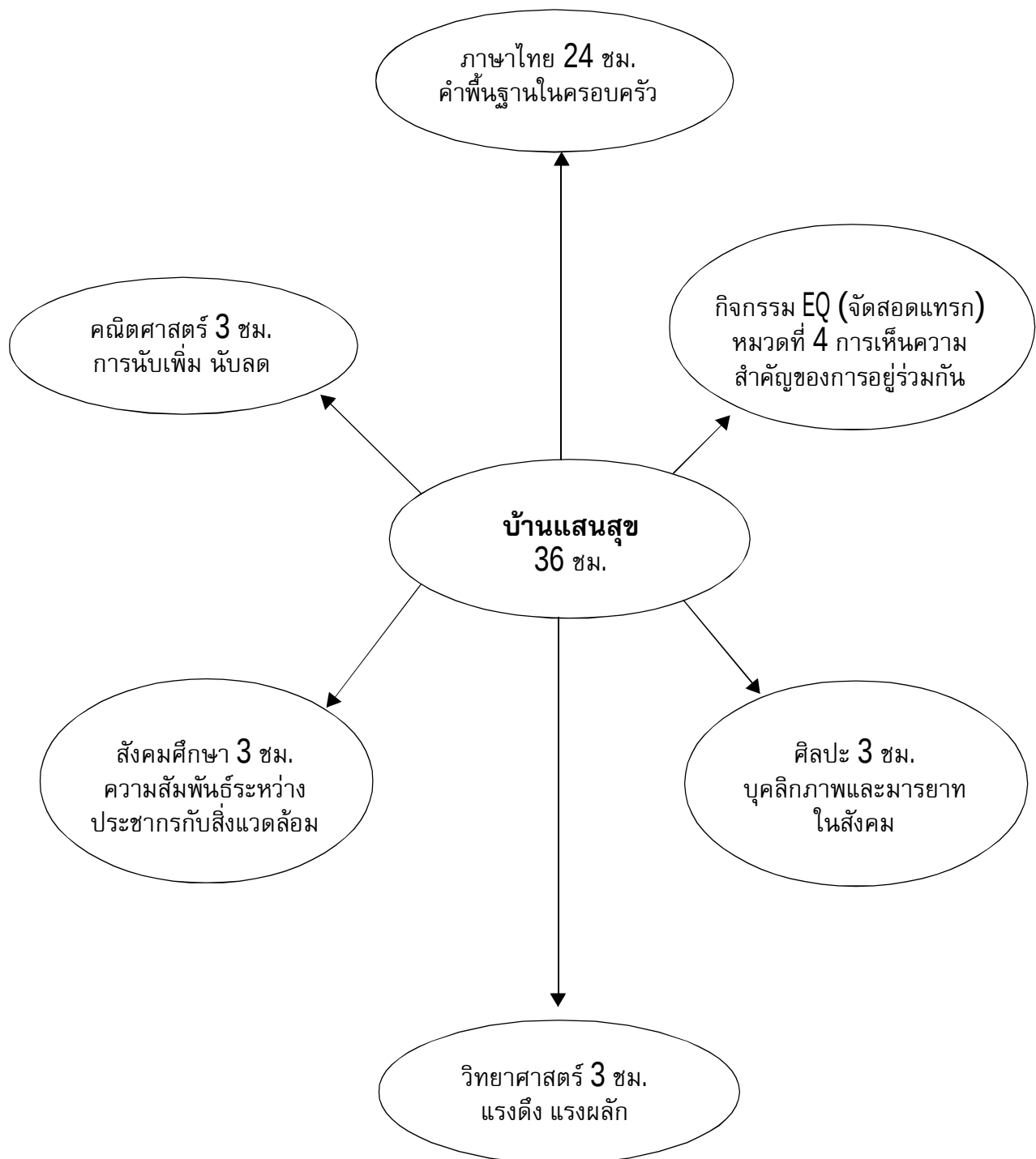
.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจ

ตัวอย่าง
การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการกับกิจกรรมอีคิว
เรื่องของโรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ

ผังโมทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาอีคิว หน่วยที่ 4 เรื่องบ้านแสนสุข ชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เวลา 36 ชั่วโมง

ตัวอย่าง

แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ หน่วยที่ 4 เรื่องบ้านแสนสุข เวลา 36 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ในแต่ละครอบครัว มีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน สมาชิกในครอบครัวต่างก็มีหน้าที่ด้วยกันทุกคน ถ้าทุกคนรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองแล้วก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง)

ภาษาไทย

- 1) อ่านคำพื้นฐานซึ่งเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งคำที่ใช้ในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่นได้
- 2) เขียนเรียงความสั้น ๆ ได้
- 3) คัดลายมือสวยและเขียนตามคำบอกได้
- 4) มีมารยาทในการเขียน
- 5) เข้าใจเนื้อเรื่อง การจัดใจความ
- 6) พุดแสดงความคิดเห็นได้

คณิตศาสตร์

- 7) เมื่อกำหนดรูปแบบของจำนวนที่เพิ่มขึ้นทีละ 1, ทีละ 2 ให้สามารถบอกจำนวนต่อไปและบอกความสัมพันธ์ของกันได้
- 8) เมื่อกำหนดรูปแบบของจำนวนที่ลดทีละ 1 ให้สามารถบอกจำนวนต่อไปและบอกความสัมพันธ์กันได้

วิทยาศาสตร์

- 9) ทดลองและบอกได้ว่า การดึงหรือผลักวัตถุต้องออกแรงกระทำ
- 10) รู้และบอกสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและรอบบ้าน
- 11) เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทั้งสังคมในบ้านและสาธารณูปโภค

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

- 12) เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างตามสภาพแวดล้อมของบ้าน
- 13) เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาวะประชากรกับสิ่งแวดล้อมในบ้าน

ศิลปะ

- 14) ใช้ร่างกาย เสียง และภาษา แสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการหรือโครงเรื่องง่ายๆ ได้

การพัฒนา EQ

- 15) เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน

2.2 จุดประสงค์นำทาง

ภาษาไทย

- 1) อ่านคำพื้นฐานที่เกี่ยวกับครอบครัว
- 2) เขียนเรียงความสั้น ๆ ได้

- 3) เขียนตามคำบอกได้
- 4) เขียนอย่างเป็นระเบียบ และสะอาด
- 5) อ่านนิทานในใจความรู้ได้ (นิทาน EQ)

คณิตศาสตร์

- 6) นับเพิ่มทีละ 1 ทีละ 2 และนับลดทีละ 1, 2 ได้

วิทยาศาสตร์

- 7) บอกความหมายของแรงได้
- 8) ทดลองและบอกได้ว่าแรงดึงหรือผลักวัตถุต้องออกแรงกระทำ

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

- 9) บอกสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและรอบบ้านได้
- 10) บอกลักษณะทางกายภาพ หน้าที่ องค์ประกอบเชิงภูมิศาสตร์และสรรพสิ่งของบ้านได้
- 11) บอก / เล่าถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางสังคมในบ้านและสาธารณูปโภค
- 12) บอก / เล่าถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างตามสภาพแวดล้อมของบ้าน
- 13) บอกความสัมพันธ์ระหว่างภาวะประชากรกับสิ่งแวดล้อม

ศิลปะ

- 14) ใช้ร่างกาย เสียง ภาษา แสดงบทบาทสมมติ ตามจินตนาการหรือโครงเรื่องง่าย ๆ ได้

การพัฒนา EQ

- 15) ปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนร่วมห้องเรียนได้
- 16) เข้าใจและปฏิบัติตามข้อตกลง
- 17) มีบุคลิกภาพและมารยาทในสังคมเหมาะสมกับวัย

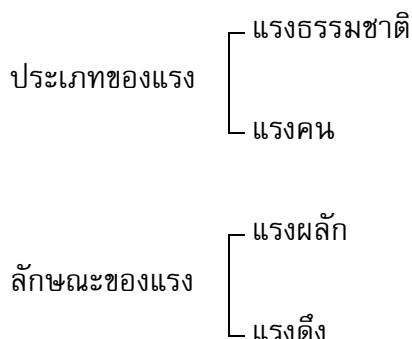
3. สาระการเรียนรู้

- 3.1 คำพื้นฐานที่ใช้ในครอบครัว
- 3.2 การอ่านแจกลูก และสะกดคำในมาตราตัวสะกดง่าย ๆ
- 3.3 การเขียนตามคำบอก
- 3.4 มารยาทในการเขียน
- 3.5 การเล่านิทาน เรื่องสั้น สารคดีอย่างง่าย ๆ (นิทาน / เรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนา EQ หมวดที่ 4)
- 3.6 การนับเพิ่มทีละ 1,2 และนับลดทีละ 1,2
- 3.7 การทดลองเกี่ยวกับแรงดึง แรงผลัก
- 3.8 ลักษณะทางกายภาพของบ้าน
- 3.9 คุณค่าของธรรมชาติในบ้านและรอบ ๆ บ้าน
- 3.10 คุณค่าของสิ่งแวดล้อมในบ้าน และสาธารณูปโภค
- 3.11 วัฒนธรรมที่แตกต่างตามสภาพแวดล้อมของบ้าน
- 3.12 ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อมของบ้าน
- 3.13 การแสดงบทบาทสมมติ เรื่องสั้น นิทาน ที่กระตุ้นจินตนาการ และพัฒนา EQ
- 3.14 การฝึกมารยาทต่าง ๆ

4. กิจกรรม

- 4.1 สนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับพื้นฐานที่มีในบ้านแสนสุข

- 4.2 นักเรียนอ่านแจกลูก สะกดคำพื้นฐาน
- 4.3 นักเรียนผันวรรณยุกต์จากคำพื้นฐาน
- 4.4 นักเรียนอ่านออกเสียงคำพื้นฐาน
- 4.5 นักเรียนคัดลายมือ ตัวบรรจงเต็มบรรทัดคำพื้นฐานที่กำหนดให้
- 4.6 นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นจากบ้านแสนสุขในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 4.7 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้
 - กลุ่มที่ 1 ศึกษาเรื่อง การนับเพิ่ม ที่ละ 1
 - กลุ่มที่ 2 ศึกษาเรื่อง การนับเพิ่ม ที่ละ 2
 - กลุ่มที่ 3 ศึกษาเรื่อง การนับลด ที่ละ 1
- 4.8 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลการศึกษานำขึ้น พร้อมกับสาธิตการนับเพิ่มและนับลดตามกลุ่มที่ตนเองศึกษามา
- 4.9 ให้นักเรียนฝึกนับเพิ่มที่ละ 1 นับเพิ่มที่ละ 2 และนับลดที่ละ 1 จากจำนวนที่ครูกำหนดด้วยปากเปล่า
- 4.10 ครูและนักเรียนช่วยกันสนทนาและซักถาม แล้วช่วยกันสรุปการนับเพิ่มและนับลด
- 4.11 ให้นักเรียนทำใบงานและแบบฝึกทักษะ
- 4.12 สนทนาเรื่องแรงต่าง ๆ

- 4.13 แรงที่เราพบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น แรงลม แรงน้ำ แรงคน แรงสัตว์
- 4.14 นักเรียนดูภาพแรงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- 4.15 ทดลองการออกแรง
 - การออกกำลังกาย
 - การเล่นกีฬา
 - การยกของ
 - การปั้นดินน้ำมันเป็นรูปต่าง ๆ
- 4.16 สรุปร่วมกัน เรื่องการออกแรง
- 4.17 นักเรียนเล่าเรื่องความสุขในครอบครัว การร้องเพลง การเล่นกีฬา
- 4.18 เล่าวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัว
- 4.19 นักเรียนบอกลักษณะของครอบครัวที่ดีและไม่ดี
- 4.20 วาดภาพกิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันในครอบครัว
- 4.21 นำเสนอผลงานหน้าชั้น

- 4.22 ร่วมกันอภิปรายเพิ่มเติม
- 4.23 ครูให้นักเรียนแสดงท่าทางประกอบเพลง “บ้านของฉัน (เพลงพัฒนา EQ)”
- 4.24 แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 คน ในแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดการแสดงบทบาทสมมติกลุ่มละ 1 เรื่อง
- 4.25 แต่ละกลุ่มออกมาแสดงตามที่คิดจนครบทุกกลุ่ม
- 4.26 ครูให้นักเรียนร่วมกันพูดถึงการใช้ร่างกาย เสียง ภาษา ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ
- 4.27 ฝึกบุคลิกภาพและมารยาทต่าง ๆ
- 4.28 จัดกิจกรรมร่วมแรงร่วมใจ (ในคู่มือการเสริมสร้าง EQ ของกรมสุขภาพจิต)
5. สื่อการเรียนรู้
- 5.1 ภาพเกี่ยวกับแรง
- 5.2 ดินน้ำมัน
- 5.3 บัตรคำ
- 5.4 ไม้ไอศกรีม
- 5.5 รูปภาพ
- 5.6 นิตาน EQ
- 5.7 เพลงพัฒนา EQ
- 5.8 คู่มือการเสริมสร้าง EQ ของกรมสุขภาพจิต
6. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
- การเขียน การอ่าน การพูด - บอกความหมายของแรง - ทดลองเรื่องแรง - การนับเพิ่มนับลด - การแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ - EQ	- ทำแบบทดสอบ - สังเกต - สังเกตการทำกิจกรรม - ตรวจผลงาน - สังเกต - ตรวจผลงาน - สังเกตการทำกิจกรรม	- แบบทดสอบ - แบบสังเกต - แบบประเมินผลงาน - แบบประเมิน EQ

7. ความเห็นผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

8. บันทึกผลการสอน
ภาษาไทย

คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ศิลปะ

กิจกรรมพัฒนา EQ

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)
ตำแหน่ง.....

บทที่ 4

การบูรณาการการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กในแบบการดำเนินกิจกรรมโครงการ

โรงเรียนสามารถจัดทำโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะการดำเนินชีวิตต่างๆ แก่นักเรียน

ข้อดีของการดำเนินกิจกรรมโครงการ คือ สร้างความตื่นตัว และการมีส่วนร่วมได้มาก หากกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

ลักษณะของกิจกรรมโครงการ

- v เป็นรูปแบบกิจกรรมที่อาศัยการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครอง และชุมชน
- v มีรูปแบบกิจกรรมที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเฉพาะในการดำเนินการ มีขั้นตอนการดำเนินงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน สามารถประเมินผลการดำเนินงานได้
- v กิจกรรมโครงการ อาจเป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่อง หรือ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในครั้งหนึ่งๆ ก็เสร็จสิ้น ทั้งนี้แล้วแต่วัตถุประสงค์ของโครงการนั้นๆ

รูปแบบกิจกรรมโครงการเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็ก

1. กิจกรรมที่ดำเนินการกับนักเรียนโดยตรง อาจจัดทำเพื่อพัฒนานักเรียนทั้งหมด หรือเป็นกิจกรรมที่จัดเฉพาะสำหรับเด็กที่ควรจะได้การพัฒนา หรือจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. กิจกรรมที่ดำเนินการกับผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กร่วมกัน
3. กิจกรรมที่ดำเนินการกับกลุ่มนักเรียน และผู้ปกครองร่วมกัน และอาจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อการประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนและการเรียนรู้ความฉลาดทางอารมณ์ร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

ตัวอย่าง

กิจกรรมโครงการ โดย โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

1. ตัวอย่าง กิจกรรมโครงการที่ดำเนินการกับนักเรียน

a โครงการสืบสานความดีประเพณีไทย

จุดมุ่งหมาย

เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณีไทย อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น การไหว้ การทำความเคารพผู้อาวุโส มารยาทไทย ฯลฯ เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

ให้เด็กรู้ถึงวันสำคัญทางศาสนาพุทธและวันสำคัญของประเพณีไทย เช่น วันพ่อ วันแม่ วันลอยกระทง ฯลฯ เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความละเอียดอ่อนทางจิตใจ และแสดงออกทางกาย วาจา ใจได้อย่างเหมาะสม และถูกกาลเทศะ ปลูกฝังให้เด็กรู้จักการเป็นผู้ให้ การทำบุญทำทาน รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปัน โดยการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน

การดำเนินการ

1. จัดในรูปแบบกิจกรรม เช่น

- การพาเด็กและเชิญชวนผู้ปกครองไปร่วมทำบุญตักบาตรที่วัดในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันปีใหม่ วันมาฆบูชา ฯลฯ
- การจัดกิจกรรมตามประเพณีไทย เช่น การกราบพ่อแม่ ในวันพ่อ/วันแม่แห่งชาติ เป็นประจำทุกปี กิจกรรมวันไหว้ครู การประดิษฐ์กระทง และนำไปลอยในวันลอยกระทง

2. จัดในรูปแบบของหน่วยการเรียนรู้ เช่น

- หน่วยศีลห้ารักษาใจ
- หน่วยเบญจศีลเบญจธรรม
- หน่วยวันพ่อ
- หน่วยวันแม่
- หน่วยน้ำและวันลอยกระทง
- หน่วยคนดีเมืองสุพรรณ
- หน่วยสุพรรณบ้านเรา

2. ตัวอย่าง กิจกรรมโครงการที่ดำเนินการกับผู้ปกครอง

a โครงการสารสัมพันธ์

จุดมุ่งหมาย

เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเมื่ออยู่ในสถานศึกษา ข่าวสารสาระสำคัญอื่นๆ ให้ผู้ปกครองทราบ เช่น การพัฒนาอีคิว การฝึกวินัย โครงการต่างๆ หรือแจ้งกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ปกครองทราบ

ทั้งนี้พ่อแม่/ผู้ปกครอง ควรมีส่วนร่วม รับรู้ เรียนรู้ และร่วมลงมือปฏิบัติไปพร้อมกับเด็กเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่สำคัญแก่เด็ก โดยมุ่งพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อันเป็นเป้าหมายหลักที่ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องปฏิบัติและจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของการจัดการศึกษา ผู้ปกครองคือผู้สนับสนุนและเสริมประสบการณ์ให้เด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน เปรียบเสมือนเป็นครูประจำบ้านที่ต้องคอยแนะนำ ช่วยเหลือ คอยสนับสนุนการทำความดี และบันทึกความดีของลูก รวมถึงการประเมินผลงานของเด็ก ทั้งยังสามารถเขียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ หรือเรื่องราวที่ต้องการแจ้งให้ครูประจำชั้น หรือฝ่ายบริหารทราบได้

การดำเนินงาน

1. จัดทำสารสัมพันธ์ตามหน่วยการเรียนรู้ของเด็กทุกสัปดาห์ ทั้งสายชั้นอนุบาล 1 และ 2 รวมทั้งสิ้น สายชั้นละ 40 ฉบับต่อ 1 ปีการศึกษา

2. ส่งให้ผู้ปกครองทุกวันศุกร์และส่งคืนในวันจันทร์ โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกิจกรรม คือ

v มุมเปิดหน้าต่างทักทาย เป็นมุมที่แจ้งข่าวสาร สาระความรู้ต่างๆ เสมือนการสนทนาพูดคุยกันผ่านตัวอักษร ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับผู้ปกครอง

v มุมสร้างสรรค์วันหยุด โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ และประเมินผลงานเด็ก และบันทึกความดีของลูกทุกสัปดาห์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ทำสิ่งที่ดีต่อเนื่องพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยที่ดี และครูจะนำมาอ่านให้เด็กทุกคนฟังในวันจันทร์ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมกันชื่นชมการทำความดีของแต่ละคน

v มุมอนุบาลเรียนอะไร เป็นการแจ้งสาระการเรียนรู้ที่เด็กได้เรียนในแต่ละสัปดาห์ให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการเสริมความรู้เพิ่มเติมให้ลูกที่บ้านได้อีกทางหนึ่ง

v มุมคนเก่งตอบคำถาม โดยอ่านคำถามที่ครูถามในสารสัมพันธ์ และบันทึกคำตอบของลูกลงในช่องคำตอบ

v มุมรายการอาหารประจำสัปดาห์ เป็นการแจ้งรายการอาหารในแต่ละวันที่เด็กรับประทาน

v มุมคุยกันฉันท์มิตร เป็นมุมที่เปิดโอกาสร่วมเขียนสาระความรู้ต่างๆ ที่อาจไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก อาจเป็นเคล็ดลับต่างๆ ของคุณแม่บ้าน หรือเป็นความถนัดในอาชีพของแต่ละบุคคลที่ทำแล้วประสบความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. การรวบรวมข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองในทุกเรื่อง แจ้งให้ครูประจำชั้น หรือฝ่ายบริหารทราบ โดยทุกห้องเรียนจะมีสมุดบันทึกข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในทุกสัปดาห์

3. ตัวอย่าง กิจกรรมโครงการที่ดำเนินการกับนักเรียนและผู้ปกครอง

a โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็กโดยความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ซึ่งจะทำให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งกันและกัน เป็นการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องต่างๆ เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ ในครอบครัว สัตว์เลี้ยงในบ้าน ฯลฯ ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานอบอุ่น ความเป็นมิตร และมีความสุขในการเรียน

การดำเนินการ

1. ขั้นตอนเตรียมการชี้แจงรายละเอียดให้คณะครูทราบถึงขั้นตอนในการปฏิบัติตามโครงการ โดยครูประจำชั้นแต่ละห้องจะเป็นผู้ดำเนินการติดต่อผู้ปกครองที่จะพาเด็กไปเยี่ยมบ้าน เมื่อผู้ปกครองยินดียินดีต้อนรับ ครูและผู้ปกครองจะร่วมกันกำหนดวันเวลาที่พาเด็กไป จากนั้นครูทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา และจัดหาของที่ระลึกให้เจ้าของบ้าน

2. การพิจารณาบ้านที่จะไปเยี่ยม นั้น ครูจะพิจารณาบ้านเด็กที่อยู่ใกล้บริเวณโรงเรียนก่อนเป็นอันดับต้นๆ หรืออาจถามเด็กๆ ในชั้นเรียนว่าต้องการไปเยี่ยมบ้านใคร โดยคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางด้วย

3. ขั้นตอนดำเนินการ เมื่อถึงบ้าน ผู้ปกครองจะเตรียมอาหาร ขนม และน้ำไว้คอยต้อนรับเด็กๆ ครูแนะนำให้เด็กรู้จักผู้ปกครองและคนอื่นๆ ในบ้าน เด็กและผู้ปกครองจะสนทนาจะสนทนาพูดคุยซักถามในสิ่งที่เด็กๆ สนใจ เช่น การเลี้ยงลูก การประกอบอาชีพ สัตว์เลี้ยงภายในบ้าน ฯลฯ ถ้าผู้ปกครองประกอบอาชีพที่น่าสนใจขณะอยู่ที่บ้าน เด็กๆ ก็จะได้เรียนรู้ไปด้วย เช่น อาชีพทำขนม อาชีพค้าขาย ฯลฯ

บทที่ 5

การจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน

แนวคิด

การจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเอง-ผู้อื่น-สิ่งแวดล้อม ทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การปรับตัว การวางแผนชีวิตและการเสริมสร้างคุณธรรม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรวางแผนร่วมกัน ส่งผลให้ครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ตรงตามสภาพของปัญหา

ครูสามารถบูรณาการเนื้อหาการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กในกิจกรรมโฮมรูมได้ โดยนำเนื้อหาการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มาเป็นประเด็นในการจัดกิจกรรมโฮมรูม อาจเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสำหรับเด็กนักเรียนทุกคน หรือ หากครูประเมินว่านักเรียนในห้องบางส่วนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะบางประการ เช่น สังเกตว่า นักเรียนบางส่วนมีปัญหาไม่สามารถควบคุมอารมณ์อารมณ์ตนเองได้ดีนัก หรือนักเรียนมีความสนใจเป็นพิเศษในการพัฒนาคุณลักษณะบางประการ เช่น ทักษะในการสื่อสาร ก็อาจหยิบยกประเด็นนี้มาเป็นเนื้อหาในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ทั้งนี้การทำควารู้จักนักเรียนแต่ละราย และการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยภาพรวมในแต่ละห้องเรียน จะช่วยให้ครูสามารถวางแผนการทำกิจกรรมโฮมรูมได้เหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนมากขึ้น

รูปแบบการจัดกิจกรรมโฮมรูม มี 2 ลักษณะคือ โฮมรูมสั้นและโฮมรูมยาว

1. **การจัดกิจกรรมโฮมรูมสั้น** ใช้เวลา 10 - 15 นาที เป็นการพูดคุย อบรม ระหว่างครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา กับนักเรียนในเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมโฮมรูมสั้นมีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูแต่ละระดับชั้นควรประชุม ตกลงกัน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของระดับชั้นเพื่อใช้ร่วมกัน กิจกรรมที่กำหนดอาจนำมาจากสภาพการณ์ทั่วไป ความต้องการของนักเรียนตลอดจนนโยบายของโรงเรียน และให้ครูบันทึกผลการจัดกิจกรรมส่งผู้บริหารทุกสัปดาห์

2. กิจกรรมโฮมรูมยาว ใช้เวลา 50 นาที / สัปดาห์ เป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยเฉพาะ โดยโรงเรียนกำหนดวัน เวลา ที่จะใช้จัดกิจกรรมในตารางเรียนของผู้เรียนทุกระดับชั้นและจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูมให้ครูทุกคนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เปรียบเสมือนเป็นแผนการสอนของครู เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ให้ครูบันทึกผลการจัดกิจกรรมและประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียนส่งผู้บริหารทุกสัปดาห์ กิจกรรมที่กำหนดควรเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

- 5.2.1 การรู้จักและควบคุมอารมณ์
- 5.2.2 การพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผล
- 5.2.3 การรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด
- 5.2.4 การเข้าใจและเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน
- 5.2.5 ทักษะในการเสริมสร้างคุณภาพของการอยู่ร่วมกัน
- 5.2.6 การสร้างแรงจูงใจ
- 5.2.7 การสื่อสารที่เหมาะสม
- 5.2.8 ความภาคภูมิใจในตนเอง
- 5.2.9 การใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 5.2.10 การเสริมสร้างคุณธรรม

ขั้นตอนในการดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1. ทีมประสาน (ทีมที่รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน) วิเคราะห์สภาพการณ์ของนักเรียน
2. จัดทำแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงาน เอกสารคู่มือต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ และออกแบบการนิเทศติดตาม ประเมินผล สรุป และรายงาน
3. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญ มีความเข้าใจ และมีทักษะในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก โดยการประชุมชี้แจง อบรม และฝึกทักษะในการดำเนินการ ฯลฯ
4. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ดำเนินการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน ตามปฏิทินปฏิบัติงาน และคู่มือที่จัดทำไว้ทุกองค์ประกอบ ได้แก่
 - 4.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน การไปเยี่ยมบ้านนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล
 - 4.2 การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อแยกเด็กเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควรส่งเสริมและรักษาไว้ กลุ่มควรพัฒนา และกลุ่มจำเป็นต้องพัฒนา เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลือ
 - 4.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อส่งเสริม พัฒนาเด็กทุกคน (ทั้ง 3 กลุ่ม) จัดกิจกรรมส่งเสริมเฉพาะด้านสำหรับกลุ่มควรพัฒนา และช่วยเหลือด้านที่เป็นปัญหาสำหรับกลุ่มจำเป็นต้องพัฒนา โดยบันทึกผลการจัดกิจกรรมและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการร่วมกิจกรรมส่งผู้บริหารทุกครั้งที่ทำเนิการ
 - 4.4 ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม หากไม่ดีขึ้นให้ส่งต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
 - 4.5 ทีมประสานและผู้บริหารโรงเรียน นิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงานและประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่กำหนด
 - 4.6 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา รายงานผลการดำเนินงาน ทีมประสานสรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงาน

ตัวชี้วัด/เกณฑ์

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ตัวอย่าง แผนการจัดกิจกรรมโฮมรูมระดับประถมศึกษา โรงเรียนสุริยาอุทัยพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

กิจกรรมเส้นทางแห่งชีวิต

วัตถุประสงค์

1. ฝึกให้เด็กรู้จักอารมณ์ และฝึกการแสดงออกทางอารมณ์อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. ฝึกให้เด็กได้มีโอกาสทบทวนอารมณ์ของตนเอง
3. ฝึกการทำงานร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์

- กระดาษขนาดโปสเตอร์
- กิ่งไม้แห้ง เท่าจำนวนเด็ก
- หมึกสีดำ สีโปสเตอร์ หรือ สีน้ำ
- สลากอารมณ์

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 เล่าเริ่ม เกริ่นนำ

1. ครูชวนเด็กคุยถึงเหตุการณ์ที่เขาประทับใจในชีวิต
2. ครูให้เด็กนึกถึงเหตุการณ์ “ที่สุดในชีวิต” เช่น ดีใจที่สุด เศร้าใจที่สุด หรือสนุกที่สุด
3. ครูแจกกระดาษโปสเตอร์ให้เด็กวาดรูป โดยใช้ไม้จุ่มหมึกแล้วระบายสี โดยที่ในภาพต้องเป็นภาพขนาดเล็ก (close up) และเน้นการกระทำชัดเจน (action)
4. การแบ่งเด็กเป็นกลุ่มละ 5-7 คน แล้วพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ “ที่สุดในชีวิต” ตามที่ได้วาดไว้

ขั้นตอนที่ 2 สร้างภาพ

1. แบ่งเด็กเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน แล้วให้เด็กสร้างเรื่องราวเป็นภาพเคลื่อนไหว โดยให้เด็กทั้งสามผลัดกันแสดงถึงเหตุการณ์ของตนเองในขั้นตอนที่ 1
2. ให้เด็กเชื่อมร้อยทั้ง 3 เหตุการณ์ให้เป็นเรื่องเดียว
3. ครูพูดคุยกับเด็กถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 เส้นทางอารมณ์

1. ครูแบ่งเด็กเป็นกลุ่มๆ ละ 5-7 คน
2. ให้เด็กจับสลากอารมณ์ กลุ่มละ 3 อารมณ์ เช่น กลัว เศร้า ตกใจ เครียด เพลิดเพลิน
3. ให้เด็กสร้างสถานการณ์ สมมติว่าเด็กทั้งหมดเป็นเพื่อนรักกัน แล้วลงป่า ได้เจอเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดอารมณ์ต่างๆ ตามที่เด็กจับสลากได้ ให้เด็กทั้งกลุ่มช่วยกันแสดงอารมณ์เหล่านั้นโดยแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง ให้เพื่อนเห็นเด่นชัดจนสามารถทายได้ว่ากำลังอยู่ในอารมณ์ใด

4. ให้เด็กคิดเรื่องและซ้อม 5 นาที
5. แต่ละกลุ่มผลัดกันออกมาแสดงให้เพื่อนที่เป็นผู้ชมทาย
6. ครูให้แต่ละกลุ่มคุยกันว่าจะมีวิธีควบคุมอารมณ์ที่เขากลับมาแสดงได้อย่างไรบ้าง (เช่น สูดหายใจลึกๆ เมื่อโกรธ ยิ้มสู้เมื่อกลัว) และวิธีการแสดงออกที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร แล้วให้เด็กออกมาแสดงให้เพื่อนดู
7. ครูพูดคุยสรุปกับเด็กว่าอารมณ์เกิดจากสิ่งแวดล้อม หรือเหตุการณ์ที่มากระทบตัวเรา ถ้าเรามีสติ ในการเผชิญสถานการณ์ หรือสามารถแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้เราสามารถ แก้ไขสถานการณ์ให้ผ่านพ้นไปด้วยดี และเราก็จะมีความสุข

องค์ความรู้

✓ เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น และมีอารมณ์ที่หลากหลายในคราวเดียวกัน เช่น ทั้งโกรธทั้งเสียใจ หรือทั้งสนุกทั้งกลัว อารมณ์เหล่านี้เป็นผลจากความคิดที่เติบโตขึ้น และความรู้เกี่ยวกับ โลกรอบตัวที่เพิ่มขึ้น

✓ ในวัยนี้ความสามารถในการแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมยังไม่ได้พอ จำเป็นต้องช่วยเด็กให้พัฒนา ในความสามารถดังกล่าว เช่น ค่อยๆ พูดกับเขาโดยไม่ใช้อารมณ์ ตั้งใจฟังเขาเล่าความรู้สึกและใช้วิธีตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เขาเล่ามากขึ้น จะเป็นการช่วยให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ และเรียนรู้วิธีการแสดงออกที่เหมาะสมด้วย

✓ การเรียนรู้ผ่านวรรณกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้อารมณ์ที่หลากหลายไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้เรื่องคำศัพท์ การได้เดินทางไปในเส้นทางเกี่ยวกับอารมณ์ของตัวเอง วิธีการเผชิญปัญหาและการแก้ไข การเรียนรู้ความผิดหวัง กำลังใจในการลุกขึ้นสู้ใหม่ หรือการเรียนรู้มิตรภาพ จริยธรรมต่างๆ ล้วนเข้าไปทำงานในใจเด็ก เป็นประสบการณ์ที่หล่อหลอมและซึมซับเข้าไปในความรู้สึกโดยที่เด็กไม่รู้ตัว และควร เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยกันอภิปรายถึงอารมณ์ของตัวเอง จะทำให้เกิดความหลากหลาย ผลที่เด็กจะได้รับจากกิจกรรม

- ✓ ได้สำรวจอารมณ์ตนเอง
- ✓ ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม
- ✓ แสวงหาแนวทางในการควบคุมอารมณ์ได้ด้วยตนเอง
- ✓ เข้าใจตนเอง และยอมรับผู้อื่นมากขึ้น

เงื่อนไขและข้อจำกัดกิจกรรม

กิจกรรมการละครที่นำมาใช้ในกิจกรรมพัฒนาอีคิว นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เพราะเป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกผ่านการใช้ร่างกาย สมองและจิตใจ เป็นการฝึกฝนการใช้อารมณ์และความรู้สึก ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมให้สามารถดำเนินไปได้อย่างดี ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ แสดงออกอย่างเต็มที่และให้เด็กสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการ

ตัวอย่าง
ปฏิทินการจัดกิจกรรมโฮมรูมสันระดับก่อนประถมศึกษา
ปีการศึกษา2547

โรงเรียนสุริยาอุทัยพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

วัน	รายการ	หมายเหตุ
วันจันทร์	1. การมาโรงเรียนสาย 2. การเข้าแถว 3. การแต่งกาย 4. การระมัดระวังอันตรายจากการเล่น 5. การปฏิบัติตนเมื่อมาถึงโรงเรียน	1. ให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมตามที่กำหนดให้โดยเรียงตามลำดับหัวข้อหมุนเวียนกันไปตลอดปีการศึกษา
วันอังคาร	1. การเล่นร่วมกันกับเพื่อน 2. มารยาทในการพูด 3. การรู้จักการอดทน รอคอยในการปฏิบัติกิจกรรม 4. การรู้จักเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม 5. การเลือกซื้ออาหารกลางวัน	2. ให้ครูประจำชั้นบันทึกผลการจัดกิจกรรมตามแบบที่กำหนด
วันพุธ	1. การมีวินัยในตนเอง เช่น มาโรงเรียนแต่เช้า ทำการบ้าน 2. มารยาทในการรับประทานอาหาร 3. การเก็บของเข้าที่ทุกครั้งเมื่อเล่นและทำงาน 4. การกล้าแสดงออกตามกาลเทศะ 5. การช่วยกันรักษาความสะอาดห้องเรียนและโรงเรียน	
วันพฤหัสบดี	1. มารยาทในการฟัง 2. การปฏิบัติตนในการต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมโรงเรียน 3. การทำความเคารพผู้ใหญ่ 4. การช่วยเหลืองานครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง 5. ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น	
วันศุกร์	1. มารยาทในการพูด 2. การใช้จ่ายอย่างประหยัด 3. การช่วยกันรักษาสมบัติของห้องเรียนและโรงเรียน 4. การมีน้ำใจ การรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น 5. การเล่นกับเพื่อนโดยไม่เกรงเพื่อน	

ตัวอย่าง
ปฏิทินการจัดกิจกรรมโฮมรูมสันระดับประถมศึกษา

ปีการศึกษา2547

โรงเรียนสุริยาอุทัยพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

วัน	รายการ	หมายเหตุ
วันจันทร์	1. การแต่งกาย 2. ความสะอาดของร่างกาย 3. การมาโรงเรียนสาย 4. ความสามัคคีในหมู่คณะ 5. การทำความเคารพ	1. ให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จัดกิจกรรมตามที่กำหนดให้ โดยเรียงตามลำดับหัวข้อ หมุนเวียนกันไปตลอดปีการ ศึกษา
วันอังคาร	1. การพูดจาสุภาพไพเราะ 2. การเคารพสิทธิของผู้อื่น จัดกิจกรรมตามแบบที่กำหนด 3. ความซื่อสัตย์ 4. การใช้จ่ายอย่างประหยัด 5. ความรับผิดชอบต่อนตนเอง	2. ให้ครูประจำชั้นบันทึกผลการ
วันพุธ	1. การรักท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2. การเป็นพลเมืองดี 3. การให้อภัย 4. ความมีน้ำใจ 5. การคบเพื่อน	
วันพฤหัสบดี	1. ความกตัญญู 2. ความขยัน ความอดทน 3. มารยาทในห้องเรียน 4. มารยาทในที่ประชุม 5. การใฝ่รู้ใฝ่เรียน	
วันศุกร์	1. การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา 3. การเล่นอย่างปลอดภัย 4. การช่วยเหลือประโยชน์ส่วนร่วม 5. การช่วยเหลืองานบ้าน	

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

วัน/เดือน/ปี	รายการ	ผลการจัดกิจกรรม

ลงชื่อ.....ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา
(.....)

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

[illegible]

ลงชื่อ.....ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา ลงชื่อ.....ผู้บริหารโรงเรียน
 (.....) (.....)

บทที่ 6

แนวทางการสร้างกิจกรรม / นวัตกรรม

มีส่วนร่วม

นวัตกรรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม หรือ สื่อ / อุปกรณ์ที่มีการคิดค้นขึ้นมาใหม่หรืออาจเกิดจากการปรับปรุง / ประยุกต์ใช้ของภูมิปัญญาและทรัพยากร ในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นั้น มีหลายประการเช่น อาจเป็นกิจกรรมที่ทำในกิจวัตรประจำวัน การทำเป็นโครงการพิเศษต่าง ๆ การทำกิจกรรมที่บูรณาการไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและแนะแนวเป็นต้น ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้อาจเป็นไปตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ อันได้แก่การรู้จักและควบคุมอารมณ์การเข้าใจเห็นใจผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจ การสื่อสารที่เหมาะสม ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นต้น

รูปแบบนวัตกรรม

- นวัตกรรมสำหรับครูนำไปใช้กับเด็ก
- นวัตกรรมสำหรับครูนำไปใช้กับผู้ปกครอง / ชุมชน
- นวัตกรรมสำหรับผู้ปกครองนำไปใช้กับลูก

แนวทางการสร้างสรรค์นวัตกรรม

เริ่มจากการทำความเข้าใจในความหมายและองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์มีการศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินงาน การดำเนินกิจกรรม หรือ การสร้างสื่อ / อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งนี้อาจเชื่อมโยงกับกิจกรรมหรือทรัพยากรในชุมชนหรือพื้นที่นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น การละเล่น นิทานพื้นบ้าน ประเภทต่าง ๆ

กิจกรรมดังกล่าวควร มีการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ มีการสร้างจุดแข็ง และสื่อสารข้อมูลความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีความครบถ้วน หลังจากนั้นควร มีการทดลองไปในกลุ่มเป้าหมาย และประเมินผลที่ได้รับ ได้แก่ ความพึงพอใจ ความรู้ที่ได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะและการปรับเปลี่ยนความคิดที่เหมาะสม

ตัวอย่าง นวัตกรรมการประเภทย่อย / อุปกรณ์

1. นิทานคุณธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้วยนิทาน
2. เพื่อใช้ภูมิปัญญาจากนิทานในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

กิจกรรม

1. นักเรียนฟังนิทาน
2. นักเรียนเล่านิทาน
3. นักเรียนตอบคำถามจากเรื่องราวในนิทาน
4. ปฏิบัติกิจกรรม เช่น การช่วยเหลือตนเอง

2. เล่าขานนิทานพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
2. สร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในชุมชน

กิจกรรม

1. เชิญ ปู่ ย่า ตา ยาย ปราชัญ ชาวบ้านในชุมชนมาเล่าเรื่องนิทานที่มีคติสอนใจ ตลก มีสาระ ความรู้ หรือตำนานในชุมชน ให้เด็กฟัง
2. นักเรียนซักถามเรื่องราวที่ได้รับฟัง
3. ร่วมกันสรุป

3. การละเล่นพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์

สร้างความสนุกสนาน การเล่นเป็นทีม ส่งเสริมทักษะทางสังคม

กิจกรรม

จัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เดินกะลา, ซี่ม้าย่านกล้วย, รีรีข้าวสาร, มอญซ่อนผ้า, งูกินหาง, ไข่ไข่ไข่ไข่, ล้อตืดเกวียน, ลิงจับหลัก ฯลฯ ในกิจกรรมกลางแจ้ง

4. เพลงเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

วัตถุดิบ

1. ให้นักเรียนกล้าแสดงออก สนุกสนานร่าเริง
2. เนื้อหาเพลงส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์

กิจกรรม

1. ร้องเพลงให้เด็กฟัง
2. เด็กร้องเพลงร่วมกับครู
3. ครูร้องถาม
4. นักเรียนร้องตอบ
5. ครูและเด็กร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับเพลง

เพลง พุดดี

คำร้อง จ.ปฤษฎิปป ภาคสกุลวงค์

ทำนอง ค้างคาวกินกล้วย

หล่อดี	แล้วก็สวยดี	เสียตายอีกทีที่พูดไม่เพราะ
เด็กดี	ต้องพูดไพเราะ	อย่าให้ใครเยาะพูดจาไม่ดี
ผู้ชาย	ต้องพูดครบผม	เป็นที่นิยมสมชายชาตรี
ผู้หญิง	ต้องพูดจะจำ	คุณคะ คุณขา เออ เรา แสนดี
พบหน้า	ยิ้มแย้มทักทาย	พร้อมยกมือไหว้ กล่าวคำสวัสดิ์
เคารพบนอบผู้ใหญ่		และมีน้ำใจ ซื่อสัตย์ไมตรี

ลั่นลา ลั่นลา ลั่นลา ลั่นลา ลั่นลา ลั่นลา ลั่นลา.....

5. นิทานส่งเสริมพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลและความคิดทางบวก (สุข)

วัดอุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้วยนิทานหนังสือเล่มใหญ่
2. ส่งเสริมพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลและความคิดทางบวก (สุข)

กิจกรรม

- นำหนังสือนิทานให้นักเรียนดู ให้นักเรียนทายว่าหนังสือนิทานเรื่องนี้ชื่อเรื่องอะไร จดชื่อนักเรียนและนิทานคู่กันไว้
- เล่านิทานไปที่ละหน้า และฝึกให้นักเรียนทายว่าหน้าต่อไปควรจะเป็นอะไรตามความคิดเห็นของตนเอง และฝึกตั้งคำถามโดยผลัดเปลี่ยนกันไป
- ครูเล่าเรื่องไปจนจบเรื่อง แล้วถามนักเรียนว่า เรื่องนิทานของนักเรียนจะเปลี่ยนชื่อเรื่องใหม่หรือไม่ เพราะอะไร
- ครูอ่านชื่อนิทานให้ฟังว่าชื่อเรื่องอะไร แล้วก็อ่านของนักเรียนที่หน้าปากด้วยเป็นการเล่าเสริมว่า ถ้าเป็นชื่อที่นักเรียนตั้งก็ได้เหมือนกัน ให้แต่ละคนให้เหตุผลที่ตั้งชื่อนี้ด้วย

ตัวอย่าง นวัตกรรมการประเภทกิจกรรม

1. ร้องเล่น สืบสานตำนานลิเก

วัตถุประสงค์

1. ฝึกฝนให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

กิจกรรม

1. ครูสอนร้อง สอนรำ และความหมายของกลอนลิเก
2. ฝึกฝนการร้อง รำ ให้ชำนาญ
3. แสดงให้เพื่อน ๆ ในห้องดู
4. แสดงให้เพื่อน ๆ ในสายชั้นดู
5. แสดงให้นักเรียนในโรงเรียนดู

2. ธนาคารเด็ก

วัตถุประสงค์

ปลูกฝังให้เด็กรู้จักการออมทรัพย์

กิจกรรม

1. นักเรียนนำเงินมาฝากครูวันละ 10 บาท ครูนำเงินไปลงบัญชีรับฝากเงิน ทุกวัน ตั้งแต่ วันจันทร์ - วันศุกร์
2. วันศุกร์นักเรียนถอนเงินกลับไปให้ผู้ปกครอง

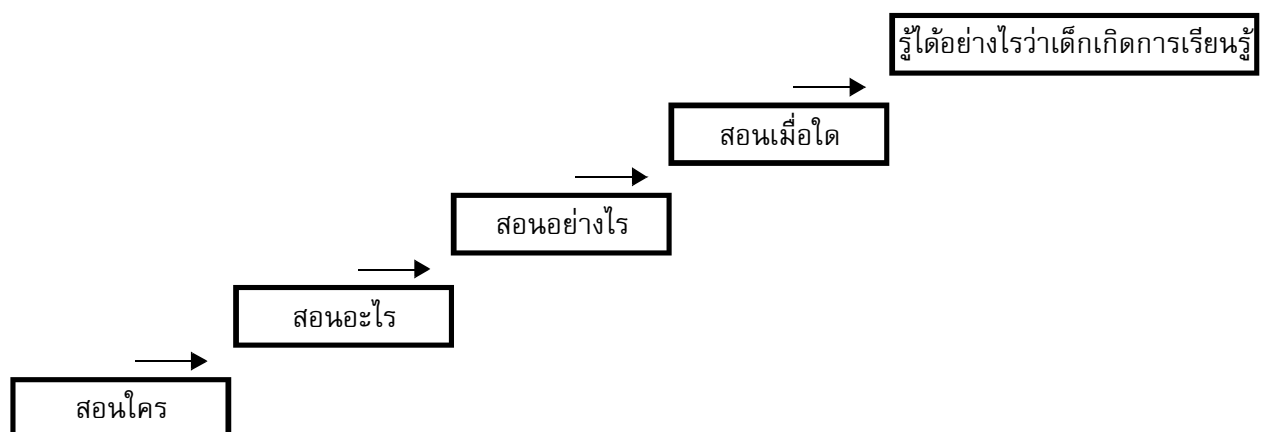
บทที่ 7

เทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก ด้วย เพลง / นิทานและคำคล้องจอง

เพลง นิทาน และคำคล้องจอง เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้สอนส่วนใหญ่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งได้รับความนิยมมาโดยตลอด จนอาจกล่าว ได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเรียนการสอนที่สืบทอดกันมานาน

สิ่งหนึ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงก่อนนำสื่อต่าง ๆ มาใช้ คือจะสอนอย่างไรให้เด็กเกิดประสบการณ์และการ เรียนรู้

การสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. กลุ่มเด็กที่จะทำการสอนอยู่ในวัยใด ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติ คุณลักษณะความสามารถและ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในแต่ละวัย เพื่อจะได้เลือกกิจกรรมได้เหมาะสมตามวัยและวุฒิภาวะ

2. เรื่องที่จะสอน มีเนื้อหาสาระความรู้ กิจกรรม รวมถึงสื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละช่วง อายุหรือไม่

3. สอนด้วยวิธีการใด ผู้สอนต้องพิจารณาเลือกวิธีการสอนซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น การสาธิตการ ปฏิบัติจริง การใช้คำถาม การสนทนาพูดคุย การค้นคว้าทดลอง การใช้เพลง เกม นิทาน ทักษะศึกษา ฯลฯ รวมถึงการเลือกสื่อ ซึ่งควรสอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมและความสามารถตามวัยของเด็กด้วย

4. สอนเมื่อใด สาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้เด็ก ควรคำนึงถึงเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสม และความต้องการการเรียนรู้ของเด็ก

5. หลังจากการจัดการเรียนการสอนต้องประเมินผลทุกครั้ง ทุกกิจกรรม เพื่อที่จะทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับใด พบปัญหาและอุปสรรคในด้านใด เพื่อนำไปเป็นข้อมูลการพัฒนางานครั้งต่อไป หรือทำวิจัยในชั้นเรียนได้

ขั้นตอนการสอนที่กล่าวมาจะเกิดผลดีและประสบความสำเร็จได้ ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้ ดังคำกล่าวที่ว่า สุ จี ปุ ลิ คือ ฟัง คิด ถาม เขียน จะเห็นว่าขั้นแรกของการรับรู้คือการฟัง ดังนั้น หากผู้เรียน ไม่พร้อมฟัง ก็ไม่มีประโยชน์ แม้ผู้สอนจะใช้สื่อที่วิเศษเพียงใดก็ตาม ก็จะเป็นการสื่อสารด้านเดียว ผู้สอนจึง ต้องมีเทคนิคในการเตรียมเด็กให้พร้อมก่อน เพื่อจะสามารถเรียนรู้ได้ต่อไป

การเตรียมเด็กให้สงบ

การเตรียมเด็กให้สงบ หมายถึง การทำให้เด็กสงบลง โดยการดึงความสนใจของเด็ก ในขณะที่กำลัง ค่อยหรือเล่นกันอย่างไม่เป็นระเบียบมาสู่กิจกรรมที่ครูต้องการ วิธีการนี้นอกจากจะเป็นการดึงความสนใจให้เด็ก กลับมามีสมาธิตั้งเดิม เพื่อพร้อมจะรับฟังต่อไป และยังเป็นการเปลี่ยนอิริยาบถ ทำให้เด็กสนุกสนาน และ ช่วย ในการทบทวนความจำของเด็ก อีกด้วย

การดำเนินกิจกรรม

ผู้สอนจะจัดกิจกรรมเร้าความสนใจของเด็กก่อนที่จะให้เด็กเรียนรู้สาระความรู้ที่จะจัดประสบการณ์ให้ โดยมีวิธีการหลายวิธี เช่น

1. การใช้ท่าทาง ครูจะนัดหมายหรือทำข้อตกลงกับเด็ก เช่น

1.1 หากเห็นครูทำอะไรแล้วต้องทำตามครู เช่นครูแตะไหล่ เด็กก็ต้องแตะตาม

ครูแตะผมเด็กก็จะปฏิบัติตาม จนเด็กเกิดความสนใจก็จะช่วยให้เด็กสงบลงได้ และสนใจเรื่องที่ครูจะถ่ายทอด ให้เด็กได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ตบมือ 3 ครั้ง พร้อมกับนับตามเบา ๆ ว่า 1-2-3 ครูจะทำซ้ำ ๆ ไปเรื่อย ๆ จนกว่าเด็ก จะสงบ

1.3 ครูจะทำท่าหลายอย่างเรียงตามลำดับ ให้เด็กทำตามเพื่อให้เด็กหันมาสนใจอยู่ที่การระมัดระวัง ทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่ต้องการ

2. การท่องคำคล้องจอง

บางครั้งผู้สอนอาจใช้คำคล้องจองที่สนุกสนานและให้เด็กทำตามประกอบตาม

3. การใช้เพลง

บางครั้งครูผู้สอนก็จะชวนเด็กร้องเพลงเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถ เพราะเด็กชอบและสนใจการร้องเพลงอยู่ แล้ว ทำให้เด็กไม่รู้สึกรำคาญกับการที่จะรับความรู้ในกิจกรรมต่อไป

4. การใช้ปริศนาคำทาย

เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กให้กลับมามีสมาธิและคิดตามคำถามของครู

เทคนิคการนำกิจกรรมร้องเพลง

การร้องเพลง หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กแสดงออกเพื่อความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะดนตรี

เนื้อหา

เพลงที่ใช้สอนเด็กมีเนื้อร้องที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการและให้ความรู้แก่เด็กหลายด้าน เช่น

1. ด้านร่างกายหรือด้านพลานามัย เสียงเพลงและเสียงดนตรีจะกระตุ้นให้เด็กมีการเคลื่อนไหว ในการสอนเด็ก ผู้สอนต้องใช้ท่าทางประกอบ เนื่องจากธรรมชาติของเด็กจะชอบการเคลื่อนไหว ไม่ชอบอยู่นิ่ง ในการร้องเพลงควรทำท่าประกอบด้วย เด็กจะได้ทำตามท่าทางตามครูหรือคิดท่าทางขึ้นเองตามความคิดและจินตนาการของตนเอง ให้เข้ากับจังหวะและเนื้อเพลง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการการใช้ประสาทสัมผัสของร่างกาย

2. ด้านอารมณ์ เสียงเพลงและเสียงดนตรี เป็นศาสตร์และศิลป์ที่สามารถชักกลุ่มเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีสุนทรียภาพ เกิดความสุข และความเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียนรู้ และสามารถผ่อนคลายความตึงเครียด ขณะที่เด็กพร้อมร้องเพลงหรือทำท่าทางประกอบเพลง เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ร่าเริง แจ่มใส สนุกสนาน ดวงตาเป็นประกายอย่างมีความสุขเมื่อเด็กทำได้หรือได้รับคำชมเชยจากครู มีท่าทีผ่อนคลายและสนุกสนานไปตามจังหวะดนตรี

3. ด้านสังคม เมื่อเด็กมาโรงเรียนนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิตเด็กเพราะเด็กจะต้องจากบ้านมาสู่โรงเรียนซึ่งเป็นสังคมใหม่ ประกอบไปด้วยสถานที่ใหม่ เพื่อนใหม่ ครู หรือคนอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ในโรงเรียน สิ่งที่จะช่วยให้เด็กคุ้นเคยและเข้ากับผู้อื่นได้โดยการใช้เพลงเป็นสื่อทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้สนิทสนมใกล้ชิดกับครูกับเพื่อน ช่วยให้เด็กปรับตัวกับสังคมที่โรงเรียนได้ง่ายขึ้น ทั้งยังได้ความรู้จากเนื้อเพลงด้วย

4. ด้านสติปัญญา เพลงช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี ทั้งช่วยให้จำได้เร็วกว่าการบอกเล่า ฝึกให้รู้จักคิด และได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ เพลงช่วยให้เด็กมีความเข้าใจและจดจำเกี่ยวกับจำนวนหรือความหมายของคำทางคณิตศาสตร์และผู้สอนอาจจะสังเกตว่าเด็กเข้าใจความหมายของเนื้อเพลงได้เพียงไร จากการที่เด็กแสดงท่าทางประกอบเพลง เสียงเพลงและเสียงดนตรีเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทำให้เด็กเกิดจินตนาการและมองเห็นภาพได้

จะเห็นได้ว่าเพลงให้คุณค่าแก่เด็กมากมาย การที่เด็กได้ร้องเพลงได้ทำตามท่าทางตามเนื้อเพลงหรือตามจังหวะจะช่วยไม่让孩子เบื่อการเรียน ทั้งยังช่วยให้ทุก ๆ ส่วนของกล้ามเนื้อตลอดจน ตา หู มือ เท้า มีความคล่องแคล่วว่องไว ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาการใช้ประสาทสัมผัสของเด็กได้เป็นอย่างดี เพลงจึงเป็นสื่ออีกอย่างหนึ่งที่ผู้สอนทุกคนควรพิจารณาคัดเลือกมาจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข

เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรม

การสอนโดยใช้เพลงและดนตรีเป็นสื่อการสอนให้แก่เด็กอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ ควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. อายุของกลุ่มเด็กที่จะทำการสอน เพราะเด็กแต่ละวัยมีคุณลักษณะและความสามารถที่แตกต่างกัน

2. เพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองง่าย ๆ

3. วัตถุประสงค์ของการใช้เพลงนั้น เช่น บางครั้งอาจใช้การร้องเพลงเพื่อเป็นการเรียกความสนใจของเด็กก่อนเรียนรู้อื่น ๆ ในลักษณะการนำเข้าสู่บทเรียนหรืออาจใช้เป็นการสรุปบทวนข้อความเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมหนึ่ง ๆ

4. เทคนิคการจัดกิจกรรมการร้องเพลงที่เหมาะสม ผู้สอนควรเลือกใช้เทคนิคการสอนตามความถนัดของตนเอง และเหมาะสมกับกลุ่มเด็ก ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น

- ✓ ให้เด็กฟังและร้องไปพร้อม ๆ กับผู้สอนได้โดยไม่ต้องจดจำเนื้อร้องให้ได้ก่อน
- ✓ ผู้สอนบอกเนื้อเพลงให้เด็กฟังทีละบท จนเด็กจำเนื้อเพลงได้แล้วค่อยสอนร้องใส่ทำนองเพลง
- ✓ ผู้สอนสอนให้ร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบไปพร้อมกัน อาจเป็นเทคนิคหนึ่งที่ช่วยให้เด็ก

จำเนื้อเพลงได้จากท่าทางประกอบเพลง

- ✓ ใช้วิธีการกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม โดยอาจแบ่งกลุ่มเด็กเท่าจำนวนบทในแต่ละเพลง เช่น เพลงสวัสดี (อ.ศรีนวล รัตนสุวรรณ)

สวัสดี สวัสดี ยินดีที่พบกัน

เจอกับฉัน พบกันสวัสดี

จากเพลงนี้จะพบว่ามี 4 บท หรือ 4 ท่อน ให้แบ่งเด็กเป็น 4 กลุ่ม และให้เด็กแต่ละกลุ่มร้องกลุ่มละท่อน ตามลำดับ 1 2 3 4 เมื่อร้องครั้งที่ 2 ให้กลุ่มที่ 2 ร้องท่อนที่ 1 กลุ่ม 3 ร้องท่อนที่ 2 กลุ่ม 4 ร้องท่อนที่ 3 กลุ่ม 1 ร้องท่อนที่ 4 เวียนจนทุกกลุ่มได้ร้องครบทุกท่อนแล้วจึงให้ร้องพร้อมกัน โดยผู้สอนอาจตกลงกับเด็กก่อนว่าเมื่อกลุ่มใดร้อง กลุ่มที่ไม่ได้ร้องต้องเป็นผู้ฟัง วิธีนี้จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุด และสามารถจดจำเนื้อเพลงได้เร็วทั้งยังเป็นการฝึกมารยาทในการฟัง ไปพร้อมกับเด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

✓ ผู้สอนใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น เทปเพลงสำเร็จรูป วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ยังร้องเพลงไม่ได้ หรือ ร้องแล้วทำนองผิดเพี้ยน (ยกเว้นเพลงที่ผู้สอนแต่งเองใส่ทำนองเอง) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนทุกคนควรคำนึงถึงก่อนการสอนร้องเพลง และต้องยอมรับว่าความสามารถในการร้องเพลงเป็นพรสวรรค์อย่างหนึ่ง ไม่ได้เกิดขึ้นในทุกคน ซึ่งควรคำนึงถึงเด็กที่มีความสามารถในด้านนี้แตกต่างกันด้วย ดังนั้นการสอนโดยใช้เทปเพลงจึงเหมาะสมกว่าการสอนเองอย่างผิดเพี้ยน ซึ่งจะทำให้เด็กรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่ผิดเพี้ยนไปด้วย

✓ ผู้สอนอาจเปลี่ยนบรรยากาศการสอนร้องเพลง โดยเชิญผู้ปกครองหรือรุ่นพี่ภายในโรงเรียนที่มีความสามารถในการร้องเพลง ครูดนตรีสอนเด็กบ้าง ครูสอนขับร้องมาสอนเด็กบ้าง

✓ การสอนในบรรยากาศที่สอดคล้องกับเพลงที่จะสอน เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้เห็นภาพไปด้วย เช่น สอนเด็กร้องเพลงต้นไม้ผู้สอนอาจพาเด็กไปจัด กิจกรรมไต่ต้นไม้ ในสวนหรือเรือนเกษตรของโรงเรียน

5. การสอนเพลงในแต่ละครั้งควรสอนครั้งละ 1 - 2 เพลง ไม่ควรมากกว่านี้เพราะเด็กอาจเกิดความสับสนและจำเนื้อเพลงไม่ได้

6. เปิดเพลงให้เด็กฟังเมื่อมีเวลาว่าง เช่น ก่อนนอน หรือเปิดเพลงบรรเลงขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ เช่น ขณะวาดภาพระบายสี ฉีกปะ ฯลฯ ก็จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพลง และอาจส่งผลให้เด็กเพลิดเพลินกับการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะได้ดี ให้สวยงามยิ่งขึ้นได้

เทคนิคการเล่านิทาน

การเล่านิทาน เป็น การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาโต้ตอบอภิปรายซักถาม แสดงข้อคิดเห็นและประสบการณ์รอบตัว หรือแสดงท่าทางประกอบเรื่องราว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจัดมุ่งหมายของการเล่า การเล่านิทานควรเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ความต้องการและช่วงเวลาความสนใจของเด็ก ครูผู้สอนจะใช้เทคนิคการเล่าและสื่อหลาย ๆ รูปแบบ เช่น ให้เด็กเล่นบทบาทสมมติหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า เช่น การใช้หุ่นต่าง ๆ

คุณค่าของนิทาน

1. สนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะโดยธรรมชาติเด็กชอบฟังนิทานมาก
2. ช่วย让孩子ผ่อนคลายความเครียด
3. ฝึกด้านการฟัง ฝึกสมาธิ ยืดช่วงความสนใจให้ยาวขึ้น
4. เสริมให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น นิทานเรื่อง “เด็กเลี้ยงแกะ” ปลุกฝังเรื่องการเป็นเด็กดีไม่พูดโกหก เรื่อง “ราชสีห์กับหนู” ปลุกฝังความกตัญญู ฯลฯ
5. เสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก
6. ส่งเสริมทักษะด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
7. ส่งเสริมความกล้าแสดงออก เช่น กล้าซักถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
8. ส่งเสริมกระบวนการคิด ด้วยการเชื่อมโยงแนวคิดของนิทานมาใช้ในการชีวิตประจำวัน

การเลือกหนังสือนิทาน

1. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง หนังสือนิทานเล่มเล็กเหมาะกับการเล่ากับเด็กกลุ่มเล็ก หรือเล่าแบบตัวต่อตัว แต่ไม่เหมาะกับการเล่าให้เด็กกลุ่มใหญ่เกิน 10 คนฟัง เพราะเด็กจะมองไม่เห็นภาพ
2. รูปภาพและสี ภาพและสีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหนังสือนิทานที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้ หนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กจึงควรเป็นภาพที่สื่อความหมายได้ชัดเจน และสีสดใส สวยงาม
3. เนื้อหาของนิทานไม่ควรยาวจนเกินไป ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายก่อนจะฟังจบ และตัวหนังสือความเป็นตัวพิมพ์ที่มีขนาดให้เด็กเห็นได้ชัดเจน

แนวทางปฏิบัติในการเล่านิทาน

การเล่านิทานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ จำเป็นต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการเล่า ผู้เสนอควรพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ก่อนการเลือกนิทานมาเล่า คือ จะเล่าเรื่องอะไร เล่าทำไม เพื่ออะไร เล่าอย่างไร เด็กเรียนรู้หรือได้อะไร บ้างจากการฟังนิทาน เมื่อเลือกเรื่องที่จะเล่าได้ สิ่งที่คุณเล่าต้องทำเป็นอันดับแรกคือการเตรียมเด็กให้สงบพร้อมที่จะฟัง เมื่อเด็กพร้อมรับฟังแล้ว จึงเล่านิทานต่อด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ

แนวทางปฏิบัติในการเล่านิทาน ได้แก่

1. การถือหนังสือนิทาน ต้องอยู่ในระดับสายตา หรืออาจจะสูงกว่าไม่เกิน 1 ฟุตของผู้ฟัง
2. การจัดที่นั่งของผู้ฟัง ควรจัดให้นั่งเป็นรูปตัวยู หรือครึ่งวงกลม จะเหมาะกว่าการนั่งเป็นแถว เพราะผู้ฟังทุกคนจะได้เห็นผู้เล่าโดยทั่วถึง ทำให้สนใจฟังยิ่งขึ้น
3. การเตรียมตัวของผู้เล่า เช่น การอ่านนิทานล่วงหน้า การเตรียมวิธีการที่จะใช้ในการเล่าตลอดจนเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเล่านิทาน
4. วิธีการเล่านิทาน การเล่านิทานควรใช้เสียงที่มีการเน้นระดับเสียงสูงต่ำ หนักเบา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับอารมณ์ ความรู้สึก และวัย ของตัวละครในนิทาน การเล่า แบบนี้จะเน้นการฟังอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน ให้ผู้ฟังมีความรู้สึก เกิดอารมณ์ร่วม กับผู้เล่าและตัวละครในนิทาน
5. การกระตุ้นความสนใจของเด็ก หากเด็กไม่สนใจพูดคุยเล่นกันในขณะเล่านิทาน ผู้เล่าอาจใช้เทคนิคหนึ่งคือ การเรียกชื่อตัวละครเป็นชื่อเด็กที่กำลังพูดหรือเล่น หรืออาจใช้คำถามความคิดเห็นแทรกโดยให้ผู้ที่กำลังคุยเป็นผู้ตอบหรือแสดงความคิดเห็น ฯลฯ ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ทำให้เนื้อหาของนิทานขาดตอน และไม่เป็นการขัดจังหวะของเด็ก

ส่วนใหญ่ที่สนใจ ทำให้ไม่เสียอรรถรสในการฟังนิทานส่วนการอ่านนิทาน จะเป็นการอ่านตามบทในหนังสือนิทานทุกคำ โดยไม่เน้นการใช้เสียงสูง ต่ำ จะอ่านแบบใช้น้ำเสียงราบเรียบเหมือนการอ่านโดยปกติทั่วไป การอ่านแบบนี้เน้นในเรื่องของการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษามากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลิน

รูปแบบการเล่านิทาน

การเล่านิทานสามารถใช้มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น

- ✓ เล่านิทานหรืออ่านจากหนังสือนิทานโดยตรง
- ✓ การเล่านิทานโดยใช้แผ่นภาพประกอบ แผ่นป้ายผ้าสำลีประกอบ
- ✓ การใช้หุ่นต่าง ๆ เช่น หุ่นมือ หุ่นถุง หุ่นนิ้วมือ หุ่นชักประกอบการเล่า
- ✓ การวาดภาพบนนิ้วมือ แล้วสมมติให้นิ้วมือเป็นตัวละครต่าง ๆ
- ✓ การเล่าปากเปล่าและใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส
- ✓ การวาดภาพบนกระดานดำ ให้เด็กคอยติดตามเหตุการณ์ของเรื่อง
- ✓ การเล่าไปวาดไป คือ นิทานที่ชวนให้ติดตามโดยมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับการสอนให้เด็กวาดภาพ
- ✓ การเล่าไปตัดไป คือ นิทานที่ชวนให้ติดตามโดยมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับการสอนให้เด็กติดตามภาพ

เฉลยจากการตัดของผู้เล่า การเล่าแบบนี้ผู้เล่าต้องฝึกฝนและมีการเตรียมตัวมาอย่างดีก่อนการเล่า

วิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เล่าควรพิจารณาเลือกวิธีที่ถนัดหรือเหมาะสมกับบุคลิกและความสามารถของตนเอง

การส่งเสริมการเรียนรู้จากนิทาน

หลังจากการเล่านิทานจบ ผู้เล่าควรใช้คำถามต่าง ๆ เพื่อทดสอบว่าเด็กได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาของนิทานหรือไม่ การใช้คำถามเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งสมควรปฏิบัติทุกครั้งหลังการสอนหรือการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม และความเป็นคำถามที่หลากหลาย ทั้งคำถามปลายเปิด ถามความจำ ถามความคิดเห็น ถามเชิงอุปมาอุปไมย ถามเชิงคิดวิเคราะห์ ฯลฯ

การใช้คำถามชั้นพื้นฐานให้เด็กเกิดกระบวนการคิด เช่น อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม อย่างไร เกิดอะไรขึ้น ฯลฯ โดยครูสามารถประเมินผลสำเร็จของการเล่านิทานได้จากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนา ชักถาม แสดงข้อคิดเห็น การตอบคำถาม มารยาทในการฟัง พูด การกล้าพูด กล้าแสดงออกของเด็ก

เทคนิคการดำเนินกิจกรรม การท่องคำคล้องจอง

คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็น โคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้คำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ สื่อความหมายได้ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

คุณค่าของกิจกรรม

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
2. ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านความคิดและฝึกความจำ
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ให้เด็กสนุกสนาน เพลิดเพลิน
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ความมีระเบียบวินัยและการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

เนื้อหา คำคล้องจองอาจแยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. มีเนื้อหาสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน คำคล้องจองบางบทมีข้อความที่สัมพันธ์กับเนื้อหาในหน่วยการสอน ทำให้เด็กมีความเข้าใจและจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น หน่วยแม่เหล็ก

คำคล้องจอง แม่เหล็ก (ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

แม่เหล็กนั้นหนา หน้าตาหลายอย่าง

ดูดเกาะไม่วาง พวกเหล็กด้วยกัน

ส่วนไม้กระดาน อโลหะนั้น

เลิกสนใจพลัน ฉันไม่ดูดเลย

2. ไม่สัมพันธ์กับเรื่องที่สอน แต่เป็นคำคล้องจองที่ครูให้เด็กท่องเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียดในขณะทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิมาก ๆ เช่น คำคล้องจอง “หิก หิก งอ งอ”

คำคล้องจอง “หิก หิก งอ งอ” (ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

หิก หิก งอ งอ หัวรูดคิก คิก

ส่ายหัวตุ๊กตุ๊ก หิก หิก งอ งอ

เทคนิคการดำเนินกิจกรรม

ในการสอนคำคล้องจองให้กับเด็ก ผู้สอนสามารถใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เฉพาะตัวได้อย่างหลากหลาย เช่น

v สอนตามลำดับขั้นตอน คือ

1. ครูจะพูดคำคล้องจองให้เด็กฟังก่อน
2. ครูพูดคำคล้องจองให้เด็กพูดตามที่สรวรรคจนจบบท ให้เด็กพูดคำคล้องจองตามซ้ำอีก 2 - 3 ครั้ง เมื่อเด็กจำได้บ้างแล้วจึงให้พูดพร้อม ๆ กับครู
3. ขณะที่พูดคำคล้องจองครูอาจให้เด็กทำท่าทางประกอบไปด้วยถ้าทำได้ เพราะถ้าครูทำให้ดู เด็กก็จะทำตามท่าทางประกอบตามครู

โดยครูคอยแนะนำอยู่ใกล้ ๆ

v ใช้วิธีการกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม โดยอาจแบ่งกลุ่มเด็กเท่าจำนวนประโยคของคำคล้องจองในแต่ละบท เช่น คำคล้องจอง บ้านแสนสวย

ฉันคือบ้านแสนสวย มีประตูด้วยช่างงามหน้าดู
มีเด็กเล็กเล็กนั่งอยู่ มีพื้นงามหรูทั้งหมด 10 คน

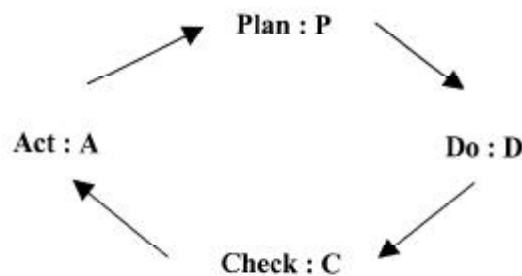
จากคำคล้องจองบทนี้ จะพบว่ามี 4 บท หรือ 4 ท่อน ให้แบ่งเด็กเป็น 4 กลุ่ม และให้ผู้สอนบอกให้เด็กแต่ละกลุ่มพูดตามที่สะท้อน ตามลำดับ 1 2 3 4 เมื่อพูดครั้งที่ 2 ให้กลุ่มที่ 2 พูดท่อนที่ 1 กลุ่มที่ 3 พูดท่อนที่ 2 กลุ่มที่ 4 พูดท่อนที่ 3 กลุ่ม 1 พูดท่อนที่ 4 เวียนจนทุกกลุ่มได้ท่องครบทุกท่อนแล้วจึงให้พูดคำคล้องจองทั้งบทพร้อมกัน โดยผู้สอนอาจตกลงกับเด็กก่อนว่าเมื่อกลุ่มใดกำลังพูด กลุ่มที่ไม่ได้พูดต้องเป็นผู้ฟัง

วิธีนี้จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุด และสามารถจดจำคำคล้องจองได้รวดเร็ว ทั้งยังเป็นการฝึกมารยาทในการฟัง ไปพร้อมกับเด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

v การสอนคำคล้องจองในแต่ละครั้งควรสอนครั้งละ 1 - 2 บท ไม่ควรมากกว่านี้เพราะเด็กอาจเกิดความสับสนและจำไม่ได้

บทที่ 8

การบริหารงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน

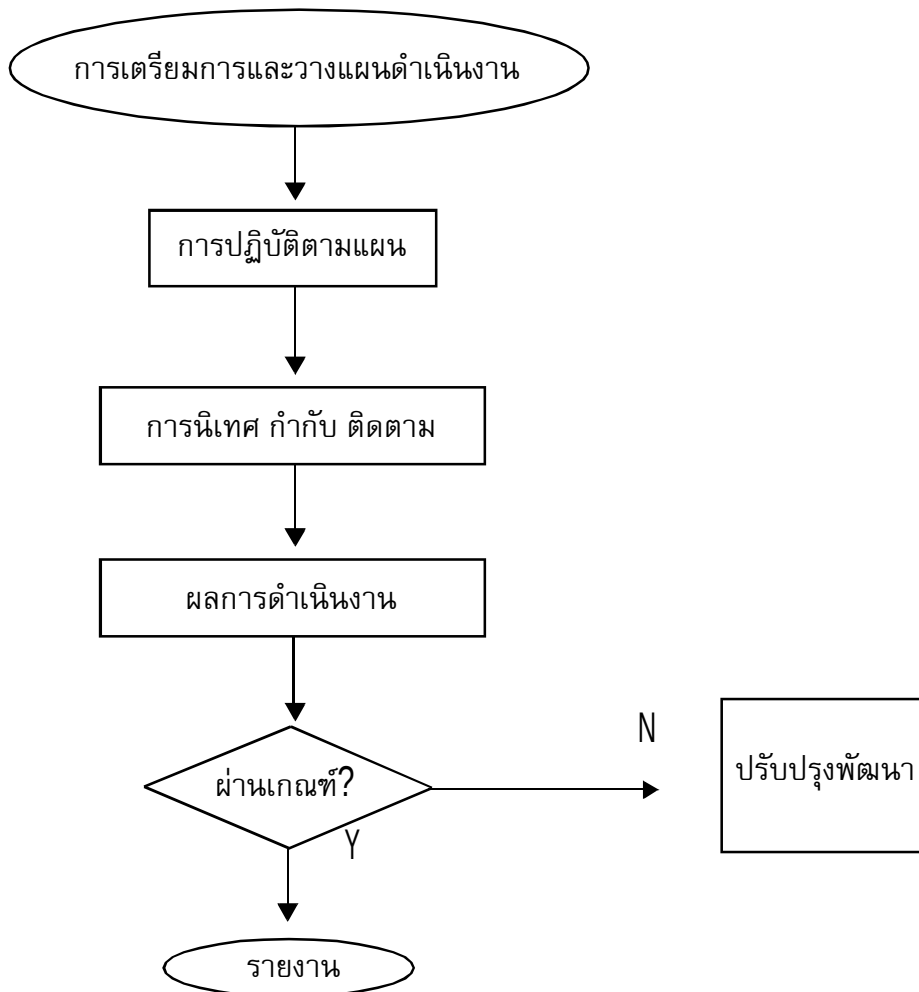

การบริหารระบบคุณภาพ

การบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร และครูทุกคนในโรงเรียนที่ต้องร่วมมือ ร่วมใจ และร่วมปฏิบัติงาน การบริหารระบบคุณภาพนั้นจะทำเป็นวงจร เรียกว่า PDCA ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน (Plan) เป็นการกำหนดขั้นตอนการทำงานที่เป็น “กระบวนการมาตรฐาน” ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีวิธีดำเนินการที่เป็น “วิธีการมาตรฐาน” และมี “บันทึกมาตรฐาน” ที่ใช้ตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้
2. การดำเนินงานตามแผนหรือการปฏิบัติตามแผน (Do) คือ การปฏิบัติตามกระบวนการ วิธีการ และบันทึกมาตรฐานซึ่งกำหนดไว้เป็นแผนปฏิบัติการหรือปฏิทินปฏิบัติงาน
3. การร่วมกันติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน (Check) รวมทั้งการสรุปรายงานผล
4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง (Act) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และมีการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

ขั้นตอนการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

วิธีการบริหารการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

Flow Chart	วิธีการ	ตัวชี้วัด
1. การเตรียมการและวางแผน ดำเนินงาน (Plan)	1. ตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 1.1 ทีมนำ (ผู้บริหาร) 1.2 ทีมทำ (ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา) 1.3 ทีมประสาน (ประธานระบบดูแลฯ และคณะ) 2. จัดทำแผนปฏิบัติงาน 2.1 ศึกษาเอกสาร คู่มือ ฯลฯ 2.2 จัดทำแผนปฏิบัติงาน และปฏิทินปฏิบัติงาน 2.3 จัดเตรียมเอกสาร แบบประเมิน แบบพิมพ์ ฯลฯ	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 2. แผนปฏิบัติการ 3. ปฏิทินปฏิบัติงาน 4. แบบพิมพ์ 5. แบบประเมิน
2. การปฏิบัติตามแผน (Do)	1. สร้างความตระหนักและความเข้าใจ 1.1 ศึกษาเอกสาร จัดประชุมอบรมเพื่อให้ความรู้และเห็นความสำคัญของ EQ 1.2 ฝึกทักษะที่จำเป็นให้ครู และสามารถดำเนินงานพัฒนา EQ ได้อย่างมั่นใจ 2. ดำเนินการพัฒนา EQ ตามแผนที่วางไว้ 2.1 บูรณาการการพัฒนา EQ ในหลักสูตรทุกกลุ่มสาระวิชาทุกระดับชั้น 2.2 ดำเนินการพัฒนา EQ โดยตรงเช่น จัดโฮมรูม 1 ชม. / สัปดาห์ตลอดปีการศึกษา / ภาคเรียน	1. ร้อยละของครูที่มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา EQ 2. ร้อยละของครูที่สามารถดำเนินการพัฒนา EQ 3. ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

วิธีการบริหารการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

Flow Chart	วิธีการ	ตัวชี้วัด
	2.3 จัดโครงการพิเศษส่งเสริมการพัฒนา EQ 2.3.1 โครงการสานรัก สานสัมพันธ์ (เยี่ยมบ้านนักเรียน) 2.3.2 โครงการขอเวลา ให้ลูกรัก 2.3.3 โครงการประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน 2.3.4 โครงการเพื่อน ช่วยเพื่อน ฯลฯ	
3. การนิเทศ กำกับ ติดตาม (Check)	ผู้บริหารนิเทศ กำกับติดตาม ผลการดำเนินงาน ตามปฏิทิน ปฏิบัติงาน	บันทึกการนิเทศ
4. ผลการดำเนินงาน	1. ครูประจำชั้นและครูประจำ วิชาประเมินผลการดำเนินงาน ด้วยตนเอง 2. ทีมประสานงาน ประเมินผล การดำเนินงาน ของครูประจำชั้น ประจำวิชาทุกคน	ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน
5. การปรับปรุง พัฒนา (Act)	1. ปรับปรุง พัฒนา ตามสภาพ ปัญหาที่พบ 1.1 ให้ความรู้ ความเข้าใจ 1.2 ฝึกทักษะ, เทคนิคในการ ดำเนินการ และการแก้ปัญหา 1.3 สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ	ประสิทธิภาพในการพัฒนา EQ

วิธีการบริหารการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

Flow Chart	วิธีการ	ตัวชี้วัด
6. รายงาน	1. ครูประจำชั้น ประจำวิชา รายงานผลการดำเนินการ 2. ทีมประสานงาน สรุปผล รายงานการดำเนินงาน ของครู ทุกคน	รายงานผลการดำเนินงาน

การประเมินผลการดำเนินงานการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

การประเมินเป็นการตรวจสอบความครอบคลุมและคุณภาพการดำเนินงานว่าสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน ที่กำหนดขึ้นการประเมินก็คือขั้นตอน C ของวงจร PDCA ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา (A) ในระยะต่อไป

การประเมินมุ่งประเมินสิ่งที่ต้องการ 4 ประการคือ

1. บริบท (Context) เพื่อพัฒนาจุดมุ่งหมายของงาน
 2. ปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อออกแบบงาน
 3. กระบวนการ (Process) เพื่อพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงาน
 4. ผลผลิต (Output) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน
- ซึ่งมีแนวทางการประเมินผล ดังนี้

I. กระบวนการประเมินผลการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

1. วิเคราะห์เป้าหมายการดำเนินงาน ศึกษาความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานเพื่อกำหนดประเด็นหลักในการประเมินผล
2. กำหนดกรอบการประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินงานทั้งระบบผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ประกอบด้วย ประเด็นการประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ตัวชี้วัดและแหล่งข้อมูล
3. สร้างแบบรายงานการประเมินผลการดำเนินงานตามประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
4. รวบรวมและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามประเด็นการประเมินผลทุกระดับและเชื่อมโยงการวิเคราะห์ในแต่ละส่วน
5. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน ปัจจัยเอื้อความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางปรับกระบวนการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดต่อไป

II. การกำหนดกรอบการประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

การประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ อาจใช้แนวคิดตามทฤษฎี CIPP Model ซึ่งรูปแบบของการประเมินมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสม ในการประเมินมุ่งประเมินสิ่งที่ต้องการประเมิน 4 ประการด้วยกันคือ

1. บริบท (Context) เพื่อพัฒนาจุดมุ่งหมายของโครงการ
2. ปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อออกแบบโครงการ
3. กระบวนการ (Process) เพื่อประเมินขั้นตอนในการดำเนินการตามโครงการ
4. ผลผลิต (Output) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ตามโครงการ

1. **การประเมินบริบท (Context)** เป็นการประเมินด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ช่วยในการวินิจฉัย เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2. **การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input)** เป็นการประเมินความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

2.1 ความสามารถของโรงเรียนหรือผู้รับผิดชอบในการจัดการโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่ช่วยเหลือสนับสนุน เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

3. **การประเมินกระบวนการ (Process)** มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

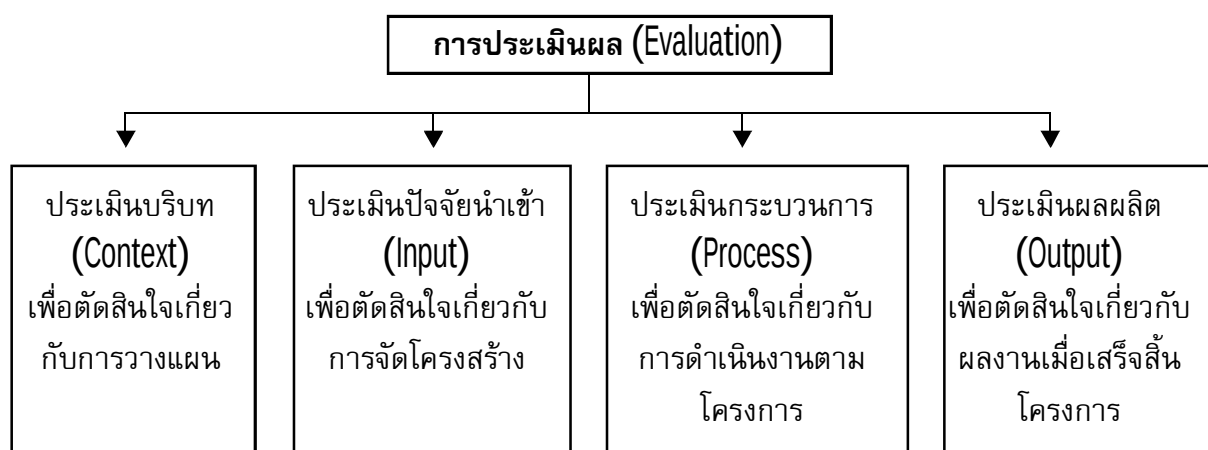
3.1 เพื่อการทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินงานตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน

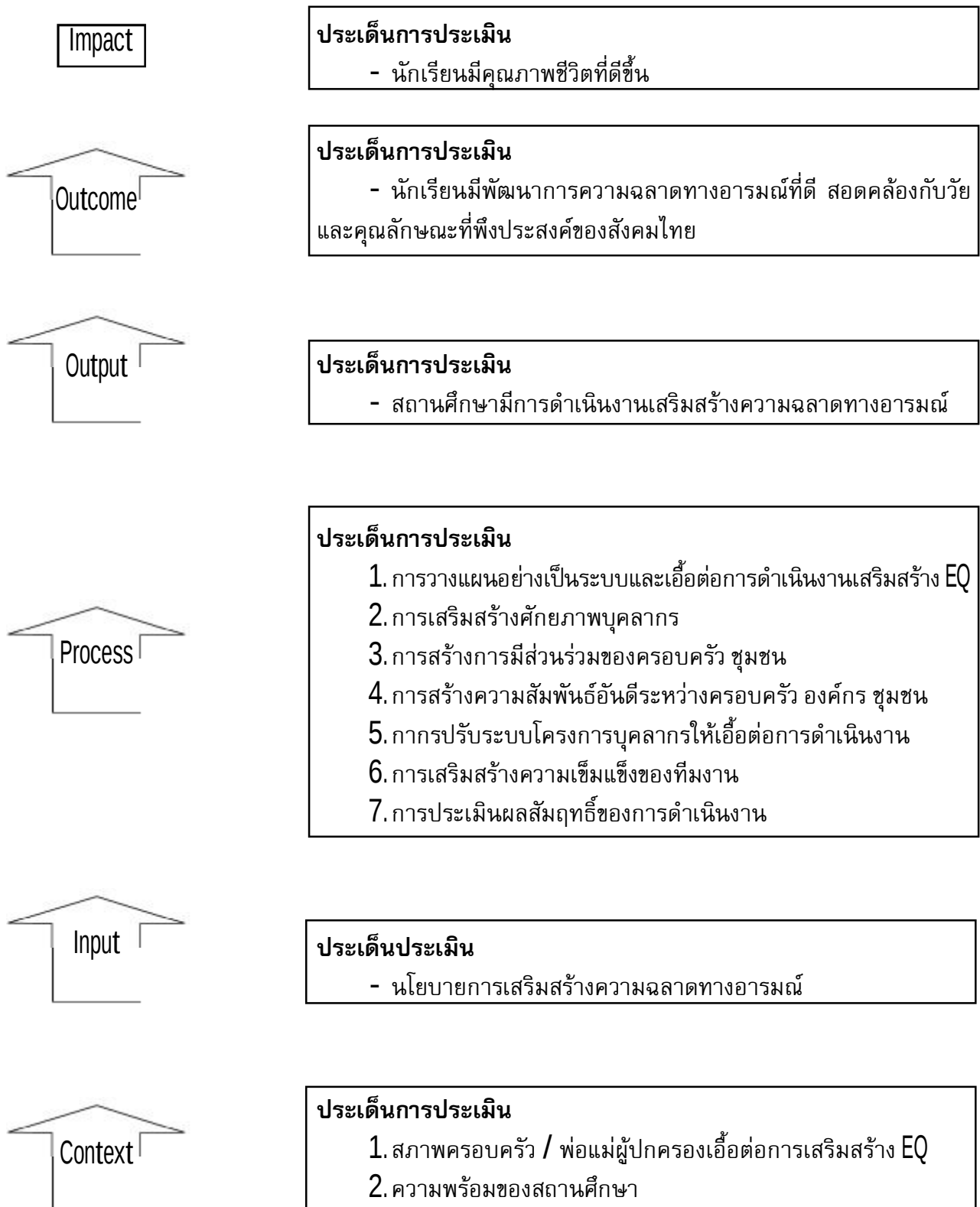
3.3 เพื่อเป็นการรายงานการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. **การประเมินผลผลิต (Product)** มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จทั้งระหว่างการปฏิบัติงานตามแผน และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการ

4. เมื่อได้แก้คำคล่องจองและทำทางประกอบได้แล้ว จึงให้เด็กพูดคำคล่องจอง และทำท่าประกอบเอง

กรอบการประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

ตารางแสดงกรอบการประเมินผลการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์พร้อมตัวชี้วัดและแหล่งข้อมูล

ประเภทโครงสร้าง	ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล
บริบท (Context)	1. สภาพครอบครัวของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์	1. จำนวนนักเรียนที่มีความเสี่ยงด้านปัญหาครอบครัว 2. จำนวนผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในการเสริมสร้าง	- ระเบียบสะสม - แบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียน
ปัจจัยนำเข้า (Input)	2. ความพร้อมของสถานศึกษา นโยบายการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์	1. จำนวนชั่วโมงการจัดกิจกรรมของครูต่อสัปดาห์ 2. มีวิสัยทัศน์และพันธกิจการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนอย่างชัดเจน 3. มีการจัดสรรงบประมาณดำเนินการ 4. ครูทราบถึงนโยบายวิสัยทัศน์ พันธกิจ และรับรู้ว่าการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนเป็นภารกิจขององค์กรที่ต้องทำให้สำเร็จ	- หลักสูตรสถานศึกษา 1. เอกสารธรรมนูญโรงเรียน 2. เอกสารการจัดสรรงบประมาณ 3. สโลแกนการดำเนินงาน
กระบวนการ (Process)	1. การวางแผนอย่างเป็นระบบและเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์	1. มีแผนบูรณาการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนที่มีการกำหนดทรัพยากรและปฏิทินการปฏิบัติงาน 2. มีรายละเอียดของแผนที่ระบบและขั้นตอนการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 3. มีแผนการจัดสรรทรัพยากร	- แผน/ปฏิทินการปฏิบัติงาน - เอกสารการจัดสรรงบประมาณ

ประเภท โครงสร้าง	ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล
กระบวนการ (Process)	2. การเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร 3. การสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน 4. การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว องค์กร และชุมชน 5. การปรับระบบโครงสร้างบุคลากรให้เอื้อต่อการดำเนินงาน 6. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของทีมงาน	1. มีข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของบุคลากร 2. มีแผนสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร - ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชนเข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานสม่ำเสมอ - ครอบครัวและชุมชน มีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจในการร่วมมือและมีผลการดำเนินงานร่วมกัน 1. มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน 2. มีการกำหนดแกนหลักผู้รับผิดชอบงานและบทบาทหน้าที่ 3. มีการผสมผสานการดำเนินงานเข้ากับงานของโรงเรียน 1. มีกระบวนการสร้างทัศนคติที่ดี 2. มีรายงานการประชุมครูผู้ดำเนินตามแผน	- สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพของบุคลากร - รายงานการประชุมคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง - รายงานการประชุมผู้ปกครอง - แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชนต่อการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน - รายงานผลการจัดกิจกรรมการสร้างทัศนคติที่มีระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทีมงาน - รายงานการประชุมครูผู้ดำเนินงาน

ประเภท โครงสร้าง	ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล
กระบวนการ (Process)	2. การเสริมสร้างศักยภาพของ บุคลากร	1. มีข้อมูลการวิเคราะห์ ศักยภาพของบุคลากร 2. มีแผนสนับสนุนการพัฒนา บุคลากร	- สรุปผลการวิเคราะห์ ศักยภาพของบุคลากร
กระบวนการ (Process)	7. การประเมินผลสัมฤทธิ์ ของการดำเนินงาน	1. มีการนิเทศติดตามให้ คำปรึกษาเป็นระยะ 2. มีการจัดเวทีให้มีการนำเสนอ ผลงานเด่นของผู้ดำเนินงาน	- รายงานการนิเทศ ติดตาม ตามแผน - รายงานการจัดเวที นำเสนอผลงาน
ผลผลิต (Output)	- สถานศึกษามีการดำเนินงาน เสริมสร้างความฉลาดทาง อารมณ์	- มีการดำเนินงานตามระบบ ทุกขั้นตอน	- รายงานการดำเนินงาน - รายงานการประชุม - แบบประเมินผลการ ปฏิบัติงานทุกขั้นตอน
ผลลัพธ์ (Outcome)	- นักเรียนมีพัฒนาการความ ฉลาดทางอารมณ์ที่ดี สอดคล้องกับวัยและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของสังคมไทย	- จำนวนนักเรียนกลุ่มที่ควร พัฒนาและจำเป็นต้องได้รับ การพัฒนาลดลง	- แบบสรุปรายงานผลการ ช่วยเหลือนักเรียน - รายงานผลการประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์
ผลกระทบ (Impact)	- นักเรียนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น	- ความพึงพอใจของนักเรียน ต่อ - สุขภาพกาย - สัมพันธภาพทางสังคม - สิ่งแวดล้อม	- แบบประเมินคุณภาพชีวิต

บทที่ 9

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานเสริมสร้าง ความฉลาดทางอารมณ์ ของผู้ปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข
v ปัญหาผู้บริหารให้ความสำคัญน้อย เนื่องจาก ไม่เข้าใจผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ไม่เข้าใจสภาพการณ์ของ ปัญหาในโรงเรียน	อาจทำเป็นรายงานเชิงประจักษ์จากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ หรือทำเป็นโครงการนำร่องในกลุ่มเป้าหมายเล็กๆ ก่อน ถ้าเห็นผลดีค่อยรายงาน เสนอใหม่ หรือดำเนินสำรวจปัญหาเป็นกิจกรรมเล็กๆ ภายใต้โครงการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ เพื่อรายงานสภาพการณ์ ณ ปัจจุบัน
v ปัญหาครูศักยภาพยังไม่พอ เนื่องจาก ขาดความรู้ และทักษะที่ จำเป็น ขาดผู้ให้คำแนะนำ	อาจประสานงาน/เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ที่มี อยู่แล้ว หรือดำเนินการส่งครูเข้ารับการพัฒนา เช่น ส่งอบรม เข้าประชุมในเรื่องนี้ หรือเชิญวิทยากรในเรื่องนี้อบรมทั้งโรงเรียนเพื่อเข้าใจพร้อมๆ กัน หรือส่งครูศึกษา/ดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ
v ปัญหาความร่วมมือจากผู้ปกครอง เนื่องจาก ขาดความเข้าใจในผลลัพธ์ และการดำเนินงานมีปัญหา พื้นฐานทางครอบครัวไม่ค่อยดี	อาจประชุม/ประชาสัมพันธ์ชี้แจงผ่านชมรมผู้ปกครอง โดยมีรายงานประกอบ หรืออาจใช้หนังสือชี้แจงชักชวนจากโรงเรียน หรืออาจต้องมีการเยี่ยมเยียนถึงบ้านเพื่อชักชวน และดูพื้นฐานคร่าวๆ เพื่อ ประเมินและวางแผนจัดการต่อไป (เฉพาะบางราย) หรือใช้ระบบบันทึกข้อตกลงระหว่างทางโรงเรียนกับชมรมเพื่อมอบหมาย หน้าที่กัน โดยอิงผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข
v ปัญหาความร่วมมือจากครู เนื่องจาก ขาดความเข้าใจในผลลัพธ์และการดำเนินงาน	อาจประชุมชี้แจงกันทั้งโรงเรียน โดยมีประธานเป็นผู้บริหาร และมีรายงานประกอบ ต้องเป็นรายงานเชิงประจักษ์จากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ หรืออาจใช้ระบบสมัครใจในการดำเนินงาน ถ้าผลดีครูที่เหล่านั้นก็จะเข้าร่วมกิจกรรมเอง หรืออาจต้องดำเนินการเองก่อน ให้เห็นผลที่ชัดเจน เป็นที่เข้าใจในกลุ่มครู
v ปัญหานักเรียนมีมากหรือครูมีน้อย ไป เนื่องจาก สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยระบบจัดสรรใช้ไม่ได้	อาจต้องใช้รูปแบบศึกษาในเบื้องต้น ซึ่งจะพัฒนาเรียงลำดับในระดับชั้นเรียนต้นๆ ก่อนก็ได้ หากเห็นว่าดีมีประโยชน์ก็นำกิจกรรมแบบเดียวกันใช้หรือปรับอีกเล็กน้อยกับระดับชั้นเรียนที่สูงกว่า หรืออาจใช้ระบบคัดกรองเด็กเพื่อแยกกลุ่มไปส่งเสริมหรือดูแลเฉพาะ หรืออาจจะต้องบูรณาการไปในกิจกรรมหน้าเสาธง โยมรูม เข้าแถวก่อนกลับบ้าน หรือบูรณาการเข้ากับวิชาที่สอนบางวิชาก็ได้
v ปัญหาการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจาก ไม่ทราบจะติดต่อผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยใด ขาดการประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน	อาจต้องสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ โดยขอทะเบียนรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จากโรงเรียนใกล้เคียง หรือจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ หรือติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการจากโรงพยาบาลชุมชน/ศูนย์/ทั่วไปที่มีกลุ่มงานจิตเวช/สุขภาพจิต/กุมารเวช สำนักงานสาธารณสุข ฝายส่งเสริมสุขภาพ ในจังหวัดก่อน เพื่อสร้างทะเบียนรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ หรือติดต่อกับศูนย์สุขภาพจิตเขตที่รับผิดชอบดูแล เพื่อขอข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ หรืออาจเชิญมาเป็นที่ปรึกษาโครงการ/โรงเรียน อย่างเป็นทางการ (แต่งตั้ง)
v ปัญหาสิ่งงบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจาก ผู้บริหารให้การสนับสนุนน้อย ไม่ได้จัดทำแผนงานไว้	อาจดำเนินการโดยใช้ความร่วมมือเข้ามาเกี่ยวข้อง แยกกิจกรรมที่หน่วยอื่นดำเนินการได้ให้ช่วยเหลือดำเนินงาน หรือไปอิงกับกิจกรรมที่มีความใกล้เคียงกับการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ เป็นต้น หรืออาจต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็นต้องใช้ อันดับแรกก็ต้องหาในพื้นที่ก่อน เช่น ชมรมผู้ปกครอง เทคบอล อบต. วัด มูลนิธิ (ถ้ามี) อันดับถัดมา ก็เป็นอบจ. หรือหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนได้ เช่น สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ องค์การเอกชน/สมาคมทางการศึกษา หรือลดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ให้พอกับงบประมาณไปก่อน ถ้าเห็นผลดีค่อยรายงานเสนอใหม่
v ปัญหาสื่อไม่เพียงพอ เนื่องจาก ได้รับการสนับสนุนมาน้อย เทคโนโลยี/ศักยภาพในการประยุกต์ใช้สื่อมีน้อย	อาจต้องระบบสำเนาเพิ่มหรือ จัดสื่อให้เป็นส่วนไว้ใช้ร่วมกัน หรือปรับให้เหมาะสม เช่น แปลงเป็นโปสเตอร์ หรือไฟล์เอกสาร หรืออัดเป็นระบบเสียงก็ได้ หรือหากิจกรรมที่ใช้สื่อน้อย มาทดแทน หรืออาจลดเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ได้ลง หากจำเป็นต้องใช้เพิ่มเติมจริง ก็ลองให้ขอสื่อจากหน่วยงานนั้นๆ โดยตรงอาจทำเป็นหนังสือที่มีโครงการแนบมาอย่างเป็นทางการ

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข
v ปัญหาขาดนวัตกรรมใหม่ๆ เนื่องจากบุคลากรพัฒนาด้วยตนเอง ยังไม่ได้เต็มที่ศักยภาพการพัฒนาของบุคลากรยังน้อย	อาจต้องพึ่งระบบคู่เครือข่ายมาใช้ แลกเปลี่ยนกัน โดยสอบถามจากโรงเรียนใกล้เคียง แล้วค่อยสอบถามไปยังโรงเรียนที่เด่นในการสร้างนวัตกรรม อาจจะผ่านทาง โทรศัพท์ หรือทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ หรือหาอาจเครือข่ายที่มีศักยภาพในการทำเว็บไซต์ที่สามารถแบ่งปันนวัตกรรมกันเครือข่ายก็ได้ หรืออาจต้องส่งครูเข้ารับการพัฒนา เช่น ส่งอบรม เข้าประชุมในเรื่องนี้ หรือเชิญวิทยากรในเรื่องนี้อบรมทั้งโรงเรียนเพื่อเข้าใจพร้อมๆ กัน แต่ทางที่ยั่งยืนคือต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยอาจส่งเสริมให้มีการส่งเข้าชิงผลงานระดับเขต หรือประเทศก็ได้
v ปัญหาภาระงานมากหรือให้เวลากับกิจกรรมนี้น้อย เนื่องจากมีนโยบายจากหลายหน่วยงานลงมามีหลายกิจกรรมในโรงเรียน	อาจจะต้องกางนโยบายออกมาพูดกัน ว่าอันใดพอที่จะเป็นนโยบายที่เสริมกัน หรือสามารถใช้การจัดกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันได้มา รวมเป็นกิจกรรมเดียว โดยตีวัตถุประสงค์ให้ออก และสามารถอธิบายชี้แจงได้ชัดเจน แจ่มแจ้ง ว่าเกี่ยวข้องหรือเสริมกันอย่างไร อาจบูรณาการเข้ากับกิจกรรมโดยรวมก็ได้ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมก่อนกลับบ้าน การประชุมรวมทุกระดับชั้น เป็นต้น หรืออาจจะบูรณาการเข้ากับวิชาที่สอนบ้างก็ได้ หรืออาจจะให้กิจกรรมโฮมรูมเป็นการนำร่องไปก่อน ทั้งนี้คงต้องหวังผลลัพธ์ที่ได้ออกมาในระดับหนึ่ง หรืออาจจะใช้เป็นกิจกรรมเสริมที่ผู้ปกครองดำเนินการเองร่วมกับเด็กที่บ้านได้ ซึ่งต้องชี้แจงกับผู้ปกครองตั้งแต่เริ่มโครงการ หรืออาจจัดเป็นชมรมหรือเพิ่มเติมในชมรมเดิมที่มีอยู่ก็ได้

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขข้างต้น อาจจะครอบคลุมไม่ได้ทั้งหมด เพราะเป็นเพียงสิ่งที่นำเสนอขึ้นมาจากผู้เข้าประชุมในการพัฒนาคุณมีการดำเนินงานนี้ และเป็นสิ่งที่ประมวลมาได้จากผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะครูที่ได้ดำเนินการนำร่องมาแล้ว

หากพบปัญหา อุปสรรค อะไรเพิ่มเติมนอกจากนี้ก็ขอให้เก็บรวบรวมไว้แล้วมาพูดคุย หรือส่งผ่านให้ผู้ที่ได้เข้าร่วมสัมมนาที่จะจัดขึ้นในปลายปีงบประมาณนี้ หรือต้นปีงบประมาณหน้า ถ้ากลัวช้าเกินไป ให้ปรึกษากับศูนย์สุขภาพจิตเขต หรือสำนักพัฒนาสุขภาพจิต ทาง Website <http://www.moph.dmh.go.th/>

ปัญหาและอุปสรรคย่อมมีและเกิดขึ้นได้เสมอ และอาจทำให้ย่อท้อบ้าง ขอเพียงแต่เราต้องมีสติ ไม่กังวลจนเกินไป ให้เวลาพักและได้คิดสักพัก ปรึกษากับคนที่เราเชื่อถือได้ หรือหากหาแนวทางแก้ไขไม่ได้หรือหนีไม่พ้นปัญหา ลองลดความคาดหวังลงบ้าง เพื่อจะได้ตั้งหลักได้ทัน ทำให้แนวความคิดหรือการดำเนินงานโครงการที่ทำมาไม่ชวนเซล้มหายไป

ภาคผนวก

หน่วยสนับสนุนงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน	ที่ตั้ง	หมายเลขโทรศัพท์	พื้นที่ให้การสนับสนุน
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 1	อาคารเอนกประสงค์ ชั้น 2 รพ.ศรีธัญญา ถ.ติวานนท์ อ.เมือง นนทบุรี 11000	0-2527-7621-2	นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 2	กรมสุขภาพจิต ถ.ติวานนท์ อ.เมือง นนทบุรี 11000	0-2951-1398	ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 3 ศูนย์สุขภาพจิตที่ 4	กรมสุขภาพจิต ถ.ติวานนท์ อ.เมือง นนทบุรี 11000 กรมสุขภาพจิต ถ.ติวานนท์ อ.เมือง นนทบุรี 11000	0-2590-8034-6 0-2589-4730	ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร

ชื่อหน่วยงาน	ที่ตั้ง	หมายเลขโทรศัพท์	พื้นที่ให้การสนับสนุน
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5	86 ถ.ช้างเผือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000	0-4425-6729	นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 6	169 ถ.ชาตะผดุง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	0-332-7640-41	อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 7	212 ถ.แจ้งสนิท ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000	0-4531-575-76	อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 8	2 หมู่ 4 ต.ท่าน้ำอ้อย อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์ 60130	0-5626-7289-90	นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 9	2 หมู่ 4 ต.ท่าน้ำอ้อย อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์ 60130	0-5626-7292 0-5626-446	พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10	131 ถ.ช่างหล่อ ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100	0-5328-0556	เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 11	298 ถ.ธราธิบดี ต.ท่าข้าม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84130	0-7724-0656-7	สุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง ภูเก็ต พังงา กระบี่
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12	472 ถ.ไทรบุรี ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา 90000	0-7432-4868-9	นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 13	กรมสุขภาพจิต ถ.ติวานนท์ อ.เมือง นนทบุรี 11000 0-2589-4756	0-2951-1347 0-2951-1360	กรุงเทพมหานคร
ศูนย์สุขภาพจิตเขตตรวจ ราชการที่ 11	โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม ราชนครินทร์ 210 หมู่ 11 ถ.นครพนม-ท่าอุเทน ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ.นครพนม 48000	0-4259-3103-7 0-4259-3110-12	มุกดาหาร สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์

**รายการเทคโนโลยีการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข**

รายการเทคโนโลยี	คุณลักษณะ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา
1. ชุดแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์	ชุดแบบประเมิน 6 แบบ ประกอบด้วย 1. แบบประเมินอีคิวเด็กอายุ 3 - 5 ปี สำหรับพ่อแม่ / ผู้ปกครอง ประเมิน 2. แบบประเมินอีคิวเด็กอายุ 3-5 ปี สำหรับครูประเมิน 3. แบบประเมินอีคิวเด็กอายุ 6 - 11 ปี สำหรับพ่อแม่ / ผู้ปกครอง ประเมิน 4. แบบประเมินอีคิวเด็กอายุ 6 - 11 ปี สำหรับครูประเมิน 5. แบบประเมินอีคิวเด็ก 12 - 17 ปี 6. แบบประเมินอีคิวผู้ใหญ่ อายุ 18 - 60 ปี	แบบประเมินเพื่อการสำรวจจิตนำไป สู่การพัฒนาเด็กและการพัฒนาด้าน ในผู้ใหญ่	แบบประเมินอีคิวตามโครงสร้าง ความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต แบ่งเป็นองค์ประกอบด้าน ดี เก่ง สุข - การประเมินเพื่อทราบจุดเด่น จุดด้อย แล้วนำไปสู่การพัฒนาอีคิวต่อไป
2. ชุดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์	ชุดโปรแกรมการประเมินอีคิว ครอบคลุมอายุ 3 - 60 ปี ที่มีโปรแกรม การประเมินด้วยระบบอัตโนมัติ บรรจุใน CD ซึ่งมีการแนะนำการประเมิน ด้วยภาพ คำพูดและตัวอักษร หนังสือขนาด A4 จำนวน 100 หน้า	ใช้แบบประเมินด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์เป็นรายบุคคลสามารถ คิดคะแนนและแปลผลโดยอัตโนมัติ	แบบประเมินอีคิวตามโครงสร้างความ ฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต แบ่งเป็นองค์ประกอบด้าน ดี เก่ง สุข - การประเมินเพื่อทราบจุดเด่น จุดด้อย แล้วนำไปสู่การพัฒนาอีคิวต่อไป ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3 - 5 และ 6 - 11 ปี
3. รายงานวิจัยการพัฒนาแบบประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี		เอกสารความรู้สำหรับนักวิชาการ เพื่อความเข้าใจแนวคิดการสร้างแบบ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์	

รายการเทคโนโลยี	คุณลักษณะ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา
4. ความรู้เรื่องการเสริมสร้างความปลอดภัยทางอารมณ์สำหรับเด็กอายุ 3-11 ปี สำหรับนักวิชาการ	เอกสาร ขนาด A4 จำนวน 42 หน้า	ความรู้สำหรับนักวิชาการในแนวคิด ทฤษฎีและที่มาของการพัฒนากิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-11 ปี	- ความเป็นมาของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ - แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเรื่องอีคิวของเด็ก - แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างเสริมอีคิวเด็กอายุ 3-11 ปี - แนวคิดพื้นฐานเรื่องอีคิวเด็ก 3-5 ปี - วิธีการดำเนินงาน - ตัวอย่างกิจกรรม - รวบรวมการทบทวนเอกสาร ความรู้เรื่องอีคิวทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ - ความหมาย ความสำคัญและโครงสร้างอีคิว - การประเมินอีคิว - แนวทางการพัฒนาอีคิว แผนการจัดกิจกรรม สำหรับเด็กแต่ละช่วงอายุ คือ 3-5 ปี 6-8 ปี และ 9-11 ปี
5. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3-5 ปี สำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน	เอกสารขนาด A5 จำนวน 96 หน้า	ความรู้ในการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน	
6. อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง)	หนังสือขนาด A4 จำนวน 100 หน้า	ความรู้สำหรับนักวิชาการและประชาชน ผู้สนใจทั่วไป	
7. คู่มือกิจกรรมเสริมสร้างความปลอดภัยทางอารมณ์ในเด็ก อายุ 3-11 ปี (พร้อมซีดี และเทปเพลงประกอบกิจกรรม)	หนังสือขนาด A4 จำนวน 168 หน้า	ความรู้ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้าง ความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-11 ปี	

รายการเทคโนโลยี	คุณลักษณะ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา
8. คู่มือฝึกอบรมสำหรับพ่อแม่ / ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปี (พร้อมซีดี และเทปเพลงประกอบกิจกรรม)	หนังสือขนาด A4 168 หน้า	คู่มือสำหรับวิทยากรในการจัดการฝึกอบรมให้พ่อแม่ / ผู้ปกครอง	แผนการสอนเรื่อง - ความเข้าใจอีคิวเด็กโดยภาพรวม - การพัฒนาตนเองของพ่อแม่ - ทักษะพื้นฐานสำหรับพ่อแม่ - แนวทางการเสริมสร้างอีคิวเด็กในช่วงอายุ 3 - 5 ปี และ 6 - 11 ปี การจัดกิจกรรมตามขั้นตอน จัดกิจกรรมให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม ความรู้ความเข้าใจเรื่อง - ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาอีคิวเด็ก - การเตรียมตัวของพ่อแม่ในการพัฒนาอีคิวเด็ก - วิธีการเลี้ยงดูลูกเพื่อเสริมสร้างอีคิว - แนวทางในการพัฒนาอีคิวลูกตามโครงสร้างอีคิวของกรมสุขภาพจิต ความเข้าใจในแนวคิดและความสำคัญ - จิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยต่าง ๆ - การเรียนรู้ของเด็กด้วยการเล่านิทานและการเล่น - นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยต่าง ๆ - หัดเล่านิทาน เนื้อหาให้ท่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็ก
9. ชุดวีดิทัศน์สัณติกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็ก	ซีดี 1 ชุด จำนวน 3 แผ่น สัณติกิจกรรมเด็กอายุ 3-5 ปี / 6-8 ปี และ 9-11 ปี	การสัณติกิจกรรมเพื่อเป็นตัวอย่างให้ครู / ผู้ดูแลเด็กได้ศึกษาแนวทางในการคู่มือสำหรับพ่อแม่ / ผู้ปกครองศึกษาด้วยตัวเอง	
10. คู่มือความรู้ เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็ก อายุ 3-11 ปี สำหรับพ่อแม่ / ผู้ปกครอง	หนังสือขนาด A5 จำนวน 74 หน้า		
11. นิทานกับการพัฒนาการสมอง เพื่อเสริมสร้างอีคิว อีคิว และเอคิว	หนังสือขนาด A5 จำนวน 74 หน้า ผู้ดูแลเด็กและประชาชนทั่วไป	ความรู้สำหรับพ่อแม่ / ผู้ปกครอง ครูของการพัฒนาอีคิว อีคิวและเอคิว	
12. หนังสือนิทานและซีดีนิทานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อายุ 3 - 5 ปี	หนังสือภาพนิทาน ขนาด A4	นิทานสำหรับเด็ก	

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

นายแพทย์หม่อมหลวงสมชาย	จักรพันธ์	อธิบดีกรมสุขภาพจิต
นายแพทย์พรเทพ	ศิริวรารังสรรค์	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต
แพทย์หญิงศรีวรรณ	พูลสรรพสิทธิ์	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต
นายแพทย์อภิชัย	มงคล	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต
แพทย์หญิงอินทิรา	พัสกูล	ผู้ทรงคุณวุฒิ กรมสุขภาพจิต
แพทย์หญิงสุภาวรัตน์	เอกอัศวิน	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ

นายอารมณ	วงศ์บัณฑิต	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1
นายชูศักดิ์	กุลทัฬห	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี
นายประจวบ	ซังจันทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเอนกดิษฐ์าราม นนทบุรี
นายวิรัตน์	เกิดเกาะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์
นางสายสุณี	สกุลแก้ว	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ) กทม.
นายวิสูตร	ชาวไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ประธาน

นายแพทย์เทอดศักดิ์	เดชคง	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนางานส่งเสริมป้องกัน สำนักพัฒนาสุขภาพจิต
--------------------	-------	---

คณะทำงาน

นางลัดดาวัลย์	กาญจนวาทิน	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1
นางเบญจมาศ	ธีระศิลป์	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1
นางนาถศรี	สงค์อินทร์	โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี
นางสุพา	กาฬินธุ์	โรงเรียนกิตติคุณ สงขลา
นางอารี	ดวงจักร	โรงเรียนกิตติคุณ สงขลา
นายวิสูตร	ชาวไทย	โรงเรียนอนุบาลสากเหล็ก พิจิตร
นางอนงค์	ไชยปัทมภ์	โรงเรียนอนุบาลสากเหล็ก พิจิตร
นางวรรณิ	เรืองโสภณ	โรงเรียนเทศบาล3 (บ้านบ่อ) กาญจนบุรี

นางสาวเพ็ญภา	นิติประพุทธ	โรงเรียนเทศบาล3 (บ้านบ่อ) กาญจนบุรี
นายวิทยา	ปิงการี	โรงเรียนอนุบาลสบปราบ ลำปาง
นางพรพรรณ	สร้อยสำโรง	โรงเรียนอนุบาลสบปราบ ลำปาง
นางศุภรัตน์	ทรายทอง	โรงเรียนเทศบาลบ้านศรี ตะกั่วป่า
นางสาวทัศนีย์	อันติมานนท์	โรงเรียนเทศบาลบ้านศรี ตะกั่วป่า
นางบรรจบ	พรหมภูเบศร์	โรงเรียนอนุบาลนางรอง บุรีรัมย์
นางพรพรรณ	จันดาสี	โรงเรียนอนุบาลนางรอง บุรีรัมย์
นางศิริลักษณ์	วิชัยพงศ์	โรงเรียนอนุบาลสุริยาอุทัยพิมาย นครราชสีมา
นางแสงเพชร	สุภัทโรบล	โรงเรียนอนุบาลสุริยาอุทัยพิมาย นครราชสีมา
นางสาวศรีกัญญา	ใจโสภา	โรงเรียนท่าปลาอนุสรณ์ 1 อุดรดิตถ์
นางทัศนียา	แก้วคงคำ	โรงเรียนท่าปลาอนุสรณ์ 1 อุดรดิตถ์
นายสมยศ	โคตรมณี	โรงเรียนบ้านหนองสะแบงสามัคคี ขอนแก่น
นางสมหมาย	ภาโนชิต	โรงเรียนบ้านหนองสะแบงสามัคคี ขอนแก่น
นางวันเพ็ญ	เหี่ยมไท้	โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์
นางพรทิพย์	ปิ่นนาค	โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์
นายสวาท	ภุชา	สำนักเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต3
นายเฉลิมพล	นามมนตรี	สำนักเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต3
นางธาดิศา	สินธพ	โรงเรียนวัดมหาบุศย์(พิทักษ์ถาวรคุณ) กทม.
นางรัตนา	เดชสุภา	โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี
นางสายพิน	พันธุ์เจริญ	โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี
นายสุนันท์	มูลสาร	สพท.ปราจีนบุรี
นางพิสมัย	ศรีพุทธรินทร์	โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ
นางสุภาพ	บุญหลง	โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ
นางสาวประภาศรี	ปัญญาวชิรชัย	ศูนย์สุขภาพจิตที่ 2 กรมสุขภาพจิต
นางสาวพนินทร	วงษ์ใหญ่	ศูนย์สุขภาพจิตที่ 2 กรมสุขภาพจิต
นางสาวยุวศรี	กลีบโกมุท	ศูนย์สุขภาพจิตที่ 3 กรมสุขภาพจิต
นางสาวศิริลักษณ์	แก้วเกียรติพงษ์	ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5 กรมสุขภาพจิต
พันธุ์หญิงดวงกมล	สุจริตกุล	ศูนย์สุขภาพจิตที่ 5 กรมสุขภาพจิต
นางสาวรุจิรา	ศิริวัฒนา	ศูนย์สุขภาพจิตที่ 8 กรมสุขภาพจิต
นางวันิดา	ชนินทุยทวงศ์	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นางสาวอมรากุล	อินโชนนท์	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นางอุษา	พึงธรรม	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นางสาววิวรรณ	ศรีสุชาติ	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นางสาวสุวิมล	ปริญญานุสรณ์	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นางสุจิรา	เนาวรัตน์	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นางธัญลักษณ์	แก้วเมือง	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
นายอภิสิทธิ์	ฤทธาทิพย์	สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือความรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปี สำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครอง.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. พฤษภาคม 2546.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กและวัยรุ่น.** เอกสารอัดสำเนา. พฤศจิกายน 2547

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. **เรียนรู้สู่..คุณภาพการศึกษา.** เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการที่พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในโครงการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา. ตุลาคม 2546

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. **การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา. 2544

สถานศึกษาอนุบาลสุพรรณบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. **การดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กระดับปฐมวัย.** เอกสารอัดสำเนา. 2547

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม: เส้นทางสู่มืออาชีพ.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. 2546. หน้า 13

แบบประเมินการใช้เทคโนโลยี

“คู่มือการดำเนินงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์”

สำหรับ ครู/ผู้ดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ขอความร่วมมือผู้ใช้เทคโนโลยี ตอบแบบประเมินเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

1.วุฒิการศึกษาสูงสุด p ปริญญาตรี p สูงกว่าปริญญาตรี p อื่นๆ โปรดระบุ

2.ตำแหน่ง.....

3.โรงเรียน.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยี “คู่มือการดำเนินงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์”

สำหรับครู/ผู้ดำเนินการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

1. ท่านได้นำคู่มือดังกล่าวไปใช้หรือไม่ ?

p ไม่ได้นำไปใช้ เพราะ.....

p นำไปใช้ (กรุณาตอบแบบประเมินตามตารางข้างล่าง)

องค์ประกอบของสื่อ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
รูปแบบ					
1. ขนาดรูปเล่ม					
2. ขนาดตัวอักษร					
3. จำนวนหน้าของหนังสือ					
เนื้อหา					
บทที่ 1 แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
บทที่ 2 การประเมินความฉลาดทางอารมณ์					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
บทที่ 3 การบูรณาการ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กในกิจกรรมการเรียนการสอน					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
บทที่ 4 การบูรณาการการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กในรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโครงการ					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					

องค์ประกอบของสื่อ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
บทที่ 5 การจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียน					
1. ขนาดรูปเล่ม					
2. ขนาดตัวอักษร					
3. จำนวนหน้าของหนังสือ					
บทที่ 6 แนวทางการสร้างกิจกรรม/นวัตกรรม					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
บทที่ 7 เทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กด้วยเพลง นิทานและคำคล้องจอง					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
บทที่ 8 การบริหารงาน และการประเมินผล การดำเนินงาน					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
บทที่ 9 ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของผู้ปฏิบัติ					
1. เนื้อหาของเทคโนโลยีตรงกับความต้องการ					
2. ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม					
3. นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....

.....

.....

.....

.....

กรุณาฉีกตามรอยปรุแล้วส่งแบบประเมินการใช้เทคโนโลยีกลับมายัง กลุ่มงานพัฒนางานส่งเสริมป้องกัน
สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ดิวนนท์ นนทบุรี 11000
หรือทางโทรสารหมายเลข 0 2951 1384
ขอขอบพระคุณ

